30 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1999 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 204 (1950)

Ազգ

Azg armenian daily

Ինտերմոթոր Արմենիա ՓԲԸ

Intermotor Armenia IV CJSC
General Distributor for DaimlerChrysler in Armenia

Mercedes-Benz
The Future of the Automobile

Արամի փ., թիվ 2, Երևան, 375010, Հայաստան
Հեռ. (374-2) 581275, 528085, ֆաքս (374-2) 565179

ԴԱՏ

Վանո Սիրադեղյանին բերման ենթարկելու որոշում

Հաջորդ քայլը կլինի ԱԺ-ի թույլտվությամբ անձեռնմխելիությունից զրկելը

ՍԱՌԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Վերջին մեկ շաբաթը միանգամայն նոտասկային հասարակությանն զբաղեցնելով Վազգեն Սարգսյանին ուղղված իր նամակով Վանո Սիրադեղյանը թերեւս արտադատարանական պայքարի մի որոշակի փուլ ավարտված համարեց եւ չներկայացավ նոյեմբերի 29-ին նշանակված հերթական դատական նիստին՝ հարկ չհամարելով նույնիսկ դատարանին իրազեկել այդ մասին: «Տեղեկություն չունեմ, հեռախոսով հայտնեցին, որ հիվանդ է», նրա դատապաշտպան Սերոժա Շահվերդյանի ունեցած ողջ տեղեկատվությունն իր պաշտպանյալի մասին այսքանն էր: Լրագրողների հարցին՝ մեզ ո՞վ հայտնեց, որ Վանո Սիրադեղյանը հիվանդ է, դատապաշտպանը պատասխանեց՝ նրա հարազատներից մեկը, որը չներկայացավ:

Ամբաստանյալի չներկայանալու մասին ոչ պաշտոնական տեղեկատվությունից հետո դատավոր Ռազմիկ Թովմասյանը դիմեց դատավարության մասնակից կողմերին՝ առաջարկներ ներկայացնել, թե ինչպիսի միջոցառումներ է պետք ձեռք առնել Վանո Սիրադեղյանի չներկայանալու համար: Պարզվեց, որ ամբաստանյալներն անգամ սկսել են օրենսդրությունն ուսումնասիրել, որպեսզի կարողանան պայքարել Սիրադեղյանի ընտրած մարտավարության դեմ: Մասնավորապես, ամբաստանյալ Մուրադ Պետրոսյանը, որ նախորդ նիստերում էլ չէր թաքցրել իր դժգոհությունը ձգձգումներից, երեկ հայտարարեց, որ քրեական դատավարության օրենսգրքի 65-րդ հոդվածի 1-ին մասը հարցի լուծումը տալիս է: Բացի այդ, մարգարե պետք չէր լինել գուշակելու համար, թե վաղն ինչ է լինելու: «Այդ մարդը կարող է անվերջ փաստաբան փոխել կամ այլ միջոցների դիմել դատավարությունը ձգձգելու համար: Խնդրում եմ միջոցներ ձեռք առնել կամ նրան հավասարեցնել մեզ, կամ մեզ՝ նրան», պահանջեց նա դատարանից:

Տես ➧ էջ 2

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ

Վաղը Հայաստան կժամանի Բուլղարիայի նախագահ Պետր Ստոյանովը

Դեկտեմբերի 1-ին երկօրյա պաշտոնական այցով Հայաստան կժամանի Բուլղարիայի նախագահ Պետր Ստոյանովը: Նրա գլխավորած պատվիրակության կազմում են տրանսպորտի նախարար Վիլհելմ Կրաուսը, նախագահի արտաքին քաղաքականության հարցերով քարտուղար Ատանաս Բուդեւը, իրավական հարցերով քարտուղարներ Բոյկա Յանչեւան եւ Սեւինչ Սոլակովան, արտաքին գործերի նախարարի տեղակալ Մարին Ռայկովը, ֆինանսների նախարարի տեղակալ Պլամեն Մինեւը, փոստի եւ հեռահաղորդակցության, ստանդարտացման ու մետրոլոգիայի կոմիտեների նախագահները: Բուլղարիայի նախագահին կուղեկցեն նաեւ հասարակական գործիչներ եւ գործարարներ:

«Զվարթնոց» օդանավակայանում դիմավորման պաշտոնական արարողությունից հետո Նախագահական պալատում կկայանան Հայաստանի եւ Բուլղարիայի նախագահներ Ռոբերտ Քոչարյանի եւ Պետր Ստոյանովի առանձնազրույցը, ինչպես նաեւ Բուլղարիայի պաշտոնական պատվիրակության անդամների հանդիպումները իրենց հայ գործընկերների հետ: Այնուհետեւ տեղի կունենան հայ-բուլղարական բանակցություններ՝ ընդլայնված կազմով եւ կստորագրվեն համատեղ ութ փաստաթղթեր, այդ թվում՝ ծրագիր երկու երկրների կառավարությունների միջեւ մշակույթի, գիտության եւ կրթության բնագավառներում 2000-2002 թթ. ընթացքում համագործակցության մասին, ինչպես նաեւ համաձայնագրեր Հայաստանի եւ Բուլղարիայի կառավարությունների միջեւ մաքսային, փոստի եւ հեռահաղորդակցության, զբոսաշրջիկության, ստանդարտացման, չափագիտության եւ սերտիֆիկացման, վիճակագրության բնագավառներում համագործակցության մասին: Հայաստանի եւ Բուլղարիայի նախագահները կստորագրեն համատեղ հայտարարություն:

Նախագահ Պետր Ստոյանովին կշնորհվի Երեւանի պատվավոր քաղաքացու կոչում: Նախատեսվում է նաեւ Բուլղարիայի նախագահի հանդիպումները Ազգային ժողովի նախագահ Արմեն Խաչատրյանի, վարչապետ Արամ Սարգսյանի հետ:

Պետր Ստոյանովի գլխավորած պատվիրակությունը կայցելի Մատենադարան, Երեւանի Յավորովի անվան դպրոց, Հայոց ցեղասպանության թանգարան: Բուլղարիայի նախագահը ծաղկեպսակ կդնի Մեծ Եղեռնի զոհերի հուշարձանին:

ՀՀ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ

Հազիվ բաժանված՝ Դեմիրելն ու Ալիեւը նորից հանդիպեցին

ԲԱՔՈՒ, 29 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ղարաբաղյան խնդրի կարգավորման հարցը, ինչպես նաեւ Թուրքիայի եւ Ադրբեջանի միջեւ երկկողմ համագործակցության ամրապնդման եւ ընդլայնման հարցերն են քննարկվել երկու երկրների նախագահների՝ Սուլեյման Դեմիրելի եւ Հեյդար Ալիեւի միջեւ Անկարայում նոյեմբերի 27-28-ին: Այս մասին օդանավակայանում լրագրողներին հայտնել է Հեյդար Ալիեւը Բաքու ժամանելուց հետո: Ի պատասխան այն հարցին, թե հնարավո՞ր է արդյոք մոտակա ժամանակներս Հայաստանի նախագահի հետ իր հանդիպումը, Ալիեւը նկատել է, որ «այս կյանքում ամեն ինչ հնարավոր է»:

Թուրքիայում Ադրբեջանի դեկավարի այս այցի ընթացքում Հ. Ալիեւին եւ Հյուսիսային Կիպրոսի առաջնորդին հանձնվել են Սպարտա քաղաքի Սուլեյման Դեմիրելի անվան համալսարանի պատվավոր դոկտորի մրցանակներ: Անդրադառնալով Աբդուլլահ Օջալանի նկատմամբ մահապատժի Թուրքիայի խորհրդարանի հաստատման վերաբերյալ ԵՄ եւ մի շարք եվրոպական երկրների հակազդեցությանը, Ալիեւն ասել է, որ դա Թուրքիայի ներքին գործն է: «Թուրքիայում բավական ուժեղ, փորձառու դատական համակարգ է, եւ հենց իրենք են լուծելու այդ հարցը», հայտարարել է նա:

Դեկտեմբերի 7-ին վարչապետ Արամ Սարգսյանը կմեկնի Մոսկվա

ԵՐԵՎԱՆ, 29 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Դեկտեմբերի 7-ին ՀՀ վարչապետ Արամ Սարգսյանը մեկօրյա պաշտոնական այցով կմեկնի Մոսկվա: Այս մասին «Նոյյան տապանի» թղթակցին տեղեկացրին ՀՀ կառավարության տեղեկատվության եւ հասարակայնության հետ կապերի վարչությունից: Նույն աղբյուրից հայտնում են նաեւ, որ այցի ընթացքում նախատեսվում է Արամ Սարգսյանի հանդիպումը ՌԴ վարչապետ Վլադիմիր Պուտինի հետ:

Ալեքսան Հարությունյանը չի ձերբակալվել

ԵՐԵՎԱՆ, 29 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Նախագահի մամլո քարտուղար Վահե Գաբրիելյանը հերքեց այն լուրերը, համաձայն որոնց ՀՀ նախագահի խորհրդական, նախկինում՝ նախագահի աշխատակազմի ղեկավար Ալեքսան Հարությունյանը նոյեմբերի 27-ին ձերբակալվել, ապա հաջորդ օրն ազատ է արձակվել: «Նոյյան տապանի» թղթակցի հետ հեռախոսազրույցում պրն. Գաբրիելյանն անհիմն անվանեց Ա. Հարությունյանի հետ կապված ասեկոսեները: Հիշեցնենք, որ Ալեքսան Հարությունյանը եւ հոկտեմբերի 27-ին տեռորիստական ակտ կատարած Նաիրի Հունանյանը եղել են համակուրսեցիներ եւ ուսանողական ընկերներ: Հարությունյանը ողբերգության գիշերը որպես Հայաստանի նախագահի ներկայացուցիչ Ազգային ժողովում բանակցություններ է վարել Հունանյանի հետ:

ԱՄՆ դեսպանատունը առաջարկում է խորհրդատվական ծառայություն

ԵՐԵՎԱՆ, 29 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ԱՄՆ դեսպանատունը Հայաստանի կառավարությանն առաջարկել է Ամերիկայի կառավարության գործադիր պաշտպանության հետազոտական հատուկ խմբի խորհրդատվական ծառայությունները: Խմբի կազմում ընդգրկված են փորձագետներ ԱՄՆ նախագահի անվտանգության ծառայությունից, ինչպես նաեւ ահաբեկչության դեմ պայքարի եւ շատ կարեւոր մարդկանց պաշտպանության գծով մասնագետներ: Խումբը Հայաստան է ժամանել նոյեմբերի 28-ին՝ խորհրդակցելու հանրապետության նախագահի անվտանգության ծառայության եւ ազգային անվտանգության նախարարության աշխատակիցների հետ, որոնք պատասխանատու են բարձրաստիճան պետական պաշտոնյաների պաշտպանության համար: Նրանք կքննարկեն գործադիր պաշտպանության ուժեղացման հետ կապված հարցեր:

ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

Հոկտեմբերի 27-ի նախաքննության մեկ ամիսը լրացավ

Հանցախմբի ձեռք բերած զենքերի հայթայթման աղբյուրը բացահայտվա՞ծ

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

Նաիրի Հունանյանի եւ նրա հանցախմբի ձերբակալությունից հետո մեկ ամիս է անցել, եւ պաշտոնական տեղեկատվությունը սուղ է: Անգամ բոլոր ձերբակալվածների անունները հայտնի չեն: Ձերբակալված բժիշկ Էդվարդ Գրիգորյանի աշխատավայրից «Ազգին» հայտնի դարձավ, որ ձերբակալվել է նաեւ այդ հիվանդանոցի սանիտարուհիներից մեկի ամուսինը, որը, ըստ նշյալ աղբյուրի, Էդ. Գրիգորյանին վաճառել է այն ինքնաձիգները, որոնցով ավելի ուշ իրագործվել է հանրապետության վարչապետի, ԱԺ նախագահի եւ մյուս պաշտոնյաների դաժան սպանությունը, ահաբեկչական ողջ գործողությունը: Հիվանդանոցից մեզ հայտնեցին, որ այդ սանիտարուհու ամուսինը երկրապահ է, Արցախյան ազատամարտի մասնակից, իսկ վաճառած զենքերն էլ այդ պատերազմի յուրօրինակ ռազմավարն են, որ ժամանակին օրենքի պահանջով չեն վերադարձվել պետությանը: Շեշտենք նաեւ, որ Էդ. Գրիգորյանը կանխավ չէր էլ վճարել զենքի գումարը, այսպես ասած կանխիկ գործարք էր կնքվել: Զենքի ձեռքբերման աղբյուրը կարծես բացահայտված է, բայց այս բացահայտումով նախաքննության նոր թելերի հույսը դարձյալ ի դերեւ է ելնում: Զենքի հայթայթման ճանապարհը եւս տանում է դեպի փակուղի, այսինքն չի մատնանշում կամ գոնե ուրվագծում Նաիրի Հունանյանի հանցախմբի թիկունքում կանգնած ծրագրավորող ուժերին:

Նախաքննության ընթացքը պահանջում է գաղտնիություն, սակայն երբ գաղտնիությունը համատարած է, սկսում են ծագել ոչ պաշտոնական տարբեր վարկածներ:

Տես ➧ էջ 2

digitised by A.R.A.R.@

ընթացիկ

Սկիզբը էջ 1

Վարկածներն ինքնին վտանգավոր չեն, բայց հոկտեմբերի 27-ի վերաբերյալ վերջերս հրապարակվող ոչ պաշտոնական տեղեկություններն արդեն ոչ թե վարկածի, այլ վերջին ատյանի ճշմարտության կամ որ ավելի վտանգավոր է՝ ուղղակի մեղադրանքի կարգավիճակին դասվելու հավակնություններ ունեն: Բնութագրական է եւ մեկ հանգամանք. հոկտեմբերի 27-ի գործը վարող դատական ատյանները չեն շտապում ի պաշտոնե հերքել կամ հաստատել տպագրվող, վկայակոչվում ոչ միայն հասարակության լայն շրջանակներին, այլ ամենից առաջ տուժածների ընտանիքներին:

ԱԺ ժամանակավոր հանձնաժողովը եւս անհանգստացած է

Գրեթե նույն ժամանակ ԱԺ ներքին գործերի, ազգային անվտանգության եւ պաշտպանության հարցերի ժամանակավոր հանձնաժողովի նախագահ Վահան Հովհաննիսյանը մի շարք լրատվամիջոցների տրամադրեց իր ղեկավարած կարող է խոռանալ, հատկապես որ առայժմ հստակ չեն իշխանական բեւեռները եւ պարզ չէ, թե ո՞վ է կրում պատասխանատվություն նախաքննության անաչառ ընթացքի համար:

Ո՞ւմ ձեռքում կլինեն Արիադնեի կծիկի թելերը

Հանրապետության նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը 27-ին Նաիրի Հունանյանի հետ հանդիպման ժամանակ հանցագործներին երաշխիքներ է տվել, որ նրանց կյանքն անվտանգ է: Սակայն տարբերաբար, խա-

Հոկտեմբերի 27-ի նախաքննության մեկ ամիսը լրացավ

վող իրենց ապացույցները: Վանո Սիրադեղյանի հայտնի նամակի հրապարակումը նրանց կողմից չարժանացավ ոչ մի գնահատականի: Հայտնի միակ պաշտոնական արձագանքը հետեւյալն էր. «Երբ զինվորական դատախազությունը բացել է Վազգեն Սարգսյանի սեյֆը, այնտեղ հայտնաբերված իրերի շարքում նամակ չի եղել»: Թերապացությունների միտումը խորանում է, իսկ երբ կան թերապացություններ, բնականաբար, ծնւավորվում է անվստահության եւ կասկածամտության մթնոլորտ, ինչի անմիջական վկայությունը «Հայաստանի Հանրապետություն» պաշտոնաթերթի շաբաթ օրվա համարում տպագրված դիմումն է, որ ստորագրել են հոկտեմբերի 27-ին զոհված հանրապետության ղեկավարների եւ բարձրաստիճան պաշտոնյաների կանայք, մայրերը: Դիմումն ուղղված է նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին: Զոհվածների հարազատները Ռոբերտ Քոչարյանից սպասում են հավաստիացումներ նախաքննության ճիշտ, անկողմնակալ ընթացքի մասին: Դիմումի հեղինակները խնդրում են հայտնաբերել «այդ հինգ ստահակների ետեւում կանգնած մութ ուժերին»: Այսինքն այն վարկածը, թե Նաիրի Հունանյանը եւ նրա չորս գործընկերներն անհաս մարդասպաններ են, եւ նրանց ետեւում ոչ ոք կանգնած չէ, չի բավարույցի կարծիքը հոկտեմբերի 27-ի նախաքննության վերաբերյալ: Այնտեղ եւս հստակ մտահոգություն կար սպանության եւ ահաբեկչության հետաքննության ընթացքի առումով: Հանձնաժողովը, ըստ Վահան Հովհաննիսյանի, «լուրջ հիմքեր ունի կասկածելու»: Հատկանշական է, որ առաջինը «քաղաքական հիմքերով արհեստական ծեւով ինչ-որ ցուցմունքներ սարքելու» մեղադրանք-կասկածը օրակարգ բերեց եւ հնչեցրեց ԱԺ նշված հանձնաժողովը. «Կոչ ենք անում քննչական խմբին որեւէ ճնշման կամ հորդորանքի չտրվել, որովհետեւ կարող ենք ավելի կորցնել, քան ձեռք բերել»: Մինչ այս քննության ընթացքի վերաբերյալ այսքան հստակ կասկածներ, այսինքն քաղաքական դաշտերի վկայակոչում, ոչ մի քաղաքական կամ կուսակցական ուժ իրեն թույլ չէր տվել: Ընդհանրում կասարելու համարձակություն եւ պատասխանատվություն ստանձնեց խորհրդարանական այս հանձնաժողովը, ի դեմս, որի անդամն էր առայժմ միակ ձերբակալված պատգամավոր Մուշեղ Մովսիսյանը:

Իրերի նման դասավորության դեմքում հարազատների եւ հանձնաժողովի կասկածանքներին գումարվում է հասարակական անվստահությունը, եւ հանրապետությունում անկայունության մթնոլորտը ղաքական որոշ շրջանակներում եւ պետական մամուլում վկայակոչվում է, թե Նաիրի Հունանյանը դարձյալ ուզում է հանդիպել հանրապետության նախագահին:

Սույն պնդումները կարող են տարբեր խաղերի արդյունք լինել: Ըստ ամենայնի, կարող են փորձել նաեւ ասպարեզից հեռացնել զինվորական դատախազությանը, որը զբաղվում է հոկտեմբերի 27-ի նախաքննության վարույթով: Ընդ որում, զինդատախազությանը եւ զինդատախազ Գագիկ Ջհանգիրյանին կարող են ներկայացվել դժգոհություններ, ա) եւ դատախազության քննչական կազմն է փոքր, բ) եւ քննիչների փորձառությունն է պակաս, գ) եւ մեկ ամսում պաշտոնական առաջընթաց չի արձանագրվել: Փաստենք, որ Դաշնակցության մամուլում, ինչպես նաեւ «Իրավունք եւ միաբանության» խոսափող «Իրավունք» շաբաթաթերթում նմանատիպ հարցադրումներ արդեն բարձրացվում են: Տպավորություն է ստեղծվում, թե տարբեր ուժերի միջեւ մրցակցություն է գնում նախաքննության մենաշնորհի համար: Ով իր ձեռքում կպահի նախաքննության Արիադնեի կծիկը, նա էլ դուրս կգա ներքաղաքական եւ զուգե նաեւ արտաքին քաղաքական այս լաբիրինթոսից նվազագույն կորուստներով եւ առավելագույն շահաբաժնով:

ՕՇԱԿԱՆ

Ամենայն հայոց կաթողիկոսի անդրանիկ ուխտը՝ Մաշտոցի շիրիմին

Նոյեմբերի 27-ին Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսն իր անդրանիկ ուխտագնացությունը կատարեց Օշական՝ հայոց առաջին ուսուցիչ Սբ. Մեսրոպ Մաշտոցի շիրիմին:

Սբ. Մեսրոպ Մաշտոց եկեղեցու բակում Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին դիմավորեցին Արագածոտնի թեմի առաջնորդ Տ. Նավասարդ եպս. Կճոյանը, բազմաթիվ օշականցիներ, գյուղի

մանուկներն ու դպրոցականները, որոնք եկել էին ստանալու Վեհափառ Հայրապետի օրհնությունը:

«Հոգու պարտք էր Մեզ համար այցելել այս նվիրական Սբ. եկեղեցին, որի կամարների ներքո հանգչում է մեր մեծ վարդապետը: Եկանք վերանորոգելու մեր ուխտը, խոնարհվելու շիրիմի առաջ, Մեր շուրթերով հովվելու իր խորհրդին եւ իր օրհնությունը հայցելու Մեր գործունեության, հայրապետական Մեր գահակալության ողջ ընթացքի համար», ասաց Նորին Սրբությունը:

Ողջունելով եւ իր օրհնությունը բաշխելով գյուղի երեխաներին, Վեհափառ Հայրապետը պատգամեց նրանց սրբորեն պահպանել մաշտոցյան լեզուն, առաջնորդվել դեպի հարատեւություն տանող մաշտոցյան ոգով ու մեծ ուսուցչի պարգեւած «հոգու եւ մտքի պայքերով»:

Վեհափառ Հայրապետն այցելեց նաեւ եկեղեցուն կից Սբ. Մեսրոպ Մաշտոց դպրատուն, որտեղ գրառումների մատյանում թողեց հայրապետական իր մաղթանքը. «Թող մաշտոցյան օրհնության առաստաբուխ աղբյուր լինի մեր ժողովրդի համար այս դպրատունը»:

ՄՍՄԼՈ ԴԻՎԱՆ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌԻ

2000 թ. փետրվարին Բուդապեշտում կանցկացվի «Եվրոպայի գործարարների ֆորում» կազմակերպության ժողովը

ԵՐԵՎԱՆ, 29 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: 2000 թ. փետրվարի 19-20-ը Բուդապեշտում կանցկացվի «Եվրոպայի հայ գործարարների ֆորում» նորաստեղծ կազմակերպության ժողովը: Կազմակերպությունը ստեղծվել է նոյեմբերի 19-ին, Բուդապեշտում կայացած եվրոպայի հայ գործարարների խորհրդակցության արդյունքում, որն անցկացվել է «Եվրոպայի հայկական միությունների ֆորումի» եւ Հունգարիայի հայ համայնքի նախաձեռնությամբ:

Խորհրդակցությանը քննարկվել են եվրոպայի տարբեր երկրների հայ գործարարների համագործակցությունը ապահովող կազմակերպական կառույցի եւ տեղեկատվական անհրաժեշտ բազայի ստեղծման, Հայաստանի հետ տնտեսական կապերի զարգացման եւ այլ հարցեր: «Եվրոպայի հայ գործարարների ֆորումը» համագործակցության առաջարկով դիմել է բոլոր հայ գործարարներին: Ժողովի աշխատանքներին մասնակցած ՀՀ ԱԳՆ վարչության պետ, «Հայաստան-Սփյուռք» կառավարական հանձնաժողովի նախագահ Ջիվան Մովսիսյանը նշեց, որ կազմակերպության հիմնական նպատակներից մեկը՝ Հայաստանի տնտեսական վերականգնման ծրագրերին մասնակցելն ու ներդրումների ապահովումն է:

Վանո Սիրադեղյանին բերման ենթարկելու որոշում

Սկիզբը էջ 1

Այդ տեսակետը պաշտպանեց նաեւ ամբաստանյալ Վահան Հարությունյանի՝ ավելի իրավաբանական ձեւակերպումը թողնելով իր դատապաշտպան Բալաբանյանին. «Հարկավոր է վերջ տալ խեղկատակություններին, Վանո Սիրադեղյանին հավասարեցրել մյուսներին: Այլապես համոզված եմ, որ մյուս ամբաստանյալներն էլ ազատության մեջ չեն խոչընդոտի դատավարության ընթացքին»: «Այսօրվա չներկայանալը եւս ծաղրելու փորձ է, հարկավոր է միջոցներ ձեռնարկել», պնդում էին դատապաշտպանները: Տուժողները նաեւ միջնորդության գրավոր տեքստ էին պատրաստել, որը Մայիս Ռաֆայելյանը հրապարակեց իր, Կիմ Բալայանի, Կառլեն Ղանդիլյանի եւ Սուքիասյանների անունից. «Միջնորդում ենք կասեցնել գործի քննությունը եւ միջնորդությամբ մտնել Ազգային ժողով՝ ամբաստանյալ Վանո Սիրադեղյանի նկատմամբ ընտրված խափանման միջոցը փոխելու եւ կալանք ընտրելու մասին: Համոզված ենք, որ ԱԺ-ն հոկտեմբերի 27-ից հետո կցուցաբերի բարձր գիտակցություն եւ բանդայի պարագլխին կալանավորելու համաձայնություն տալով կվերացնի արդարադատության հասնելու գործում դատարանի առջեւ եղած արգելքները»: Տուժողն իր անունից հավելեց, թե համոզված է՝ եթե վերադաս որոշ անհատների կողմից հովանավորչությունն այսպես շարունակվի, մենք ականատես կլինենք նոր պայթյունավտանգ իրադարձությունների:

Հարցի վերաբերյալ շատ կարեւոր էր պետական մեղադրողների տեսակետը, որոնց անունից Ջելիմ Թադեւոսյանը հայտնեց, որ պաշտպանում են Վանո Սիրադեղյանի խափանման միջոցը փոխելու միջնորդությունները եւ պահանջում են բերման ենթարկելու որոշում կայացնել: Կողմերին լսելուց հետո դատարանը որոշեց ՆԳՆ-ի միջոցով բերման ենթարկել ամբաստանյալ Սիրադեղյանին եւ ապահովել նրա ներկայությունն այսօրվա դատական նիստում: Դատավորը սակայն տեղեկացրեց, որ առայժմ չեն կարող քննարկել կողմերի ներկայացրած միջնորդությունը՝ Քրեական դատավարության օրենսգրքի 102 հոդվածի պահանջը նկատի ունենալով, որն է. «Միջնորդության լուծումը կարող է հետաձգվել մինչեւ միջնորդության վերաբերյալ որոշում ընդունելու համար էական հանգամանքների պարզումը»: Էական հանգամանքը տվյալ դեպքում թերեւս Վանո Սիրադեղյանի հիվանդ լինելու վերաբերյալ արված ոչ պաշտոնական հայտարարությունն էր:

Դատավարության մասնակիցները՝ մասնավորապես տուժողներ Կիմ Բալայանը, Մայիս Ռաֆայելյանը եւ ամբաստանյալ Վահան Հարությունյանի դատապաշտպան Բալաբանյանը կարծասեւ նիստում քննարկեցին նաեւ երկու ամբաստանյալների՝ Վանո Սիրադեղյանի եւ Վահան Հարությունյանի միջեւ, զուգե եւ շո՞ւրջը մղվող արտադատարանական պայքարը՝ շրջանառության մեջ դրվող լուրերի տեսքով: Ապացային թողնելով հետեւությունները, թե նրանցից ո՞ւմ համար որքա՞ն են շահեկան նման լուրերը, առայժմ բավարարվենք դահլիճում հնչած հայտարարությունները ներկայացնելով:

Բալաբանյանը հիշատակեց «Առավոտ» թերթի ուրբաթ օրվա հրապարակումը, որում նախորդ դատական նիստի չկայանալու իրական պատճառ էր նշված իր պաշտպանյալ Վահան Հարությունյանի ինքնասպանության փորձը (ըստ թերթի, երակները կտրելու փորձ էր արել): Դատապաշտպանը պահանջեց, որ հրապարակվի քննչական մեկուսարանից ստացված բժշկական փաստաթուղթը, որից հասարակությունը տեղեկանալով իրականությանը, գնահատական կտա «Առավոտի» հրապարակմանը: Ավելացրեց նաեւ, որ դա իր պաշտպանյալին այս կամ այն հանցագործության մեջ մեղադրելու չորրորդ փորձն է: 98 թ.-ի հուլիսի 11-ին, երբ Վահան Հարությունյանը դեռեւս Հայաստանի բանակի փոխգնդապետ էր, տպագրվեց, որ Աբովյան քաղաքի մերձակայքից հայտնաբերվել է երեք դիակ, որոնցից մեկը սպանվել է նրա առանձնատնակում: 98 թ. հունիսից հետո պարզվեց, որ Հարությունյանը հոգեկան հիվանդության պատճառով ազատվել է բանակում ծառայելուց, դրանից երկու ամիս հետո լուր տարածվեց, թե նրան սպանել են:

Մայիս Ռաֆայելյանը ներկայացրեց «հետաքննության» իր տեխսը, դարձյալ ըստ մամուլի հրապարակումների: Հոկտեմբերի 27-ին ԱԺ-ի դահլիճում տեղի ունեցած դեպքերից եւ դրան հետեւած հուղարկավորությունից հետո շրջանառության մեջ մտավ խոսակցություն, որ Վանոն Ֆրանսիա է մեկնել: Պարզվեց, որ նա հրավեր եղել է ֆրանսիական դեսպանատանը: Բացի այդ, շրջանառության մեջ են եղել խոսակցություններ, որ Վանո Սիրադեղյանի դեմ մահափորձ է կատարվել, բայց դա հերքվեց: «Մտավախություն ունենք, որ նրա կողմից նախատեսվում են նոր, անկանխատեսելի քայլեր դատաքննությունը ձգձգելու համար, որն անհանդուրժելի է մեր, մյուս ամբաստանյալների ու հասարակության լայն խավերի համար», եզրափակեց տուժողը: Տուժող Կիմ Բալայանն իր հայտարարությամբ ընդհանրացրեց երկուսի բանավեճի քաղաքական ենթատեքստը: «Պարզորոշ երեւում է, որ նախկին ԱԺ-ի հովանավորությամբ այսօր ազատության մեջ է գտնվում հանցագործության կատարման պարագլուխը, իսկ այն մարդիկ, որոնց մի մասը մոլորված ընկել է այս հանցագործությունների որոգայթը, այսօր տառապում են մյուս տուժողների հարազատների հետ: Եթե այսօրվա ԱԺ-ն գոնե չի տեսնում, որ Վանո Սիրադեղյանը դրսում մնալով կարող է ավելի մեծ հանցագործությունների կազմակերպիչ դառնալ եւ նորից հանցավոր գործողություն իրականացնել՝ խոչընդոտել քննության օբյեկտիվությանը դատաքննության փուլում եւ այլ գործերի նախաքննության մեջ գտնվել, ուստի բարոյականությունից ելնելով պարտավոր են որոշման նախագիծ ներկայացնել եւ հնարավորություն տալ, որպեսզի արդարադատությունն իրականանա»:

Անհասկանալի է միայն, որ դեպքերի նման ընթացքը կանխատեսելով Վանո Սիրադեղյանն ինքը ընդառաջ գնաց դրան՝ արագացնելով կողմերի մոտ հասունացած՝ միջնորդություն ներկայացնելու ժամկետը:

Ցավակցություն

Խմբագրությունս վշտակցում է իր աշխատակից Գայանե Սուքոյանին, հորեղբոր ՍՊԱՐՏԱԿ ՓԻԼՈՅԱՆԻ վաղաժամ մահվան կապակցությամբ:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Ը տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 529353, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրեն
ՀՐԱՅՐ ԶՕՐԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայություն / 562941
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածք
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նյութերը չեն գրախոսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

Անպտուղ բանավեճ

Ինչո՞ւ անվերջ վախեցնել մարդկանց

Հոկտեմբերի 27-ի մղձավանջից ի վեր մամուլում ու զանգվածային լրատվության մյուս միջոցներում ծայր են առել ամեն կարգի ենթադրություններ: Մարդասպանների ցուցմունքներից դեռ ոչինչ հավաստի հայտնի չէ, բայց ամեն մեկն իրեն իրավունք է վերապահում հրապարակավ քննարկել ոճրագործության հնարավոր ու անհնար վարկածներ: Բանավեճը ձնագնդի պես ահագնանում է՝ սպառնալով ներառել պետական ու հասարակական կյանքի նորանոր ոլորտներ: Մեկն՝ իրեն իրավունք է վերապահում կասկածի տակ առնել քննչական խմբի պրոֆեսիոնալ բարեխղճությունն ու տարրական պարկեշտությունը, գտնելով, թե «կգա օրը, եւ Սպարապետի մայրն էլ կկանգնի բանակում զոհված զինվորների մայրերի կողքին պահանջելով բացահայտել որդուն սպանողներին»: Մյուսը, չգտնելով ավելի խելացի բացատրություն, արձանագրում է, թե «բանակի ու նրա գեներալների գլխավոր հրամանատարի շահերը միշտ չէ, որ համընկնում են»: Մի երրորդը նախագահի բառն արդեն առնում է... չակերտների մեջ: Չորրորդը «ծանրութեթեւ» է անում վաղաժամկետ նախագահական, հինգերորդը՝ խորհրդարանական ընտրությունների հնարավորությունը: Հավատի համատարած կորուստ է, վստահության բացակայություն: Որին էլ ամենաբարձր մակարդակով հայտարարվում է, որ նախագահ-վարչապետ-խորհրդարան հակամարտություն չկա, որ եղած տարաձայնությունները հարթված են, լուրջ չկա: Հրապարակ է նետվում Վանո Սիրադեղյանի նամակը, իբր թե դեռ 1998-ի նոյեմբերին հասցեագրված առաջիկա վարչապետին «կրվում ես» քաղաքագիտական «փայլուն եզրահանգումներով»: Իմաստը ոչ Վանոյի կանխագուշակման «իմաստությունը» ցուցադրելն է, ոչ էլ իր համար դժվար այս պահին Վազգեն Սարգսյանի մտերիմների աջակցությունն ապահովելը, ինչպես մեկնաբանվեց ռուսերի կողմից: Շատ ավելի խոր ենթատեքստը համընդհանուր անվստահության մթնոլորտի թանձրացումն է, անպաշտպանվածության զգացումի սրումը բոլոր կարդացողներիս մեջ: Նույնիսկ ԵԱՀԿ ստամբուլյան վեհաժողովի արդյունքները, որոնք ինչ-ինչ, բայց լիսաբոնյան պարտադրանքներն այլեւս չեն պարունակում, մեկնաբանվում են իբրեւ... «Հայաստանի մեկուսացում»: Մեզ, իբր, պարզապես «մոռացել» են, այլեւս նույնիսկ «ուշադրության արժանի» չեն համարում: Սա էլ «արմատական» նույնքան «փայլուն» եզրահանգումն է:

Ո՞ւմ է ձեռնտու այս համատարած նիհիլիզմը: Հասարակությունը համախմբելու, համատեղ ուժերով ճգնաժամը հաղթահարելու, հոգեւոր ու նյութական կարելիությունները մեկտեղելու փոխարեն ինչո՞ւ թեւաթափել մարդկանց, ինչո՞ւ անվերջ վախեցնել նախագահի ու բանակի, նախագահի ու վարչապետի, նախագահի ու Ազգային ժողովի հնարավոր բախման ուրվականով: Ինչո՞ւ նրանց զոռով թշնամացնել իրար, ուղղակի հրահրելով այդ բախումը, փոխանակ զգաստության կոչելու, նման գայթակղություններից (եթե այդպիսիք կան) զգուշացնելու:

Փորձեմ պատասխանել այս «ինչուին»: Մեզանում, ինչպես Չարենցը կասեր, «ամեն մեկն իր թելն է մանում»: Նախորդ ընտրություններում պարտություն կրած, իշխանության համեղ «կարկանդակից» զրկված, երկրի քաղաքական բեմահարթակի առաջամասից ետ մղված ուժեր ու անձինք կան, որ քուն թե արթուն ակտիվ դերակատարության վերադառնալու երազանքով են ապրում: Նախագահ-վարչապետ-ԱԺ հակասությունների սրումը այդպիսի «սքանչելի» հնարավորություն է խոստանում: Ահա եւ բորբոքում ու բորբոքում են այս անքարո, անպտուղ բանավեճը թերթից թերթ ու հեռուստահաղորդումից հեռուստահաղորդում, ամենեւին հաշվի չառնելով, որ իրենց... կարդացող ու լսող չկա: Լսողն ու կարդացողն էլ... չի հավատում: Որովհետեւ չի հավատում արդեն ոչ մեկին, նաեւ... իրենց:

Մենք հայտնվել ենք մի վիճակում, երբ հանրահայտ «ռաբիս» երգի բառերով «ամեն մեկն իրա դարդին» է: Իշխանությունն ու հակաիշխանական ուժերը իրենց համար, ժողովուրդի հիմնական զանգվածը իր համար: Գոյատեւում են, ասես, մեկը մեկին անհաղորդ, մեկը մյուսի գոյությունը մոռացած: Որովհետեւ այս երկրում տխուր ավանդույթ է դարձել ժողովրդի կամքը հաշվի չառնելը, ժողովրդին քաղաքական գործոն չհամարելը: Ոչ ոք չի ուզում հարցնել ժողովրդին, համաձա՞յն ես նախագահին փոխել, խորհրդարան լուծարել, կառավարություն վերակազմել: Ինչո՞ւ «ավելորդ հոգս» պատճառեն առանց այն էլ մի կտոր հանապազօրյա հացի փնտրտուքներում մոլորված զանգվածներին: Իրենք նրա փոխարեն «վճռում» են, իրենք էլ նրա անունից «հայտարարում»:

Ամոթ է, պարոնայք: Վերջ տանք: Բոլոր պարերը պարել ենք՝ «Մարալո՞ն» է մնացել: Ի՞նչ ժամանակն է հիմա վաղաժամկետ ընտրություններ փաթաթել երկրի վզին, այժմվանից սկսել դրա «գաղափարական նախապատրաստությունը»: Մի՞թե դժվար է հասկանալ, որ այդ «նախապատրաստությունը» մեզ կարող է տանել դեպի նոր ապակայունացում: Հասարակական մթնոլորտի հերթական (եւ արհեստական) շիկացումը ոչինչ լավ բան չի տա՝ նոր պայթյունից զատ: Եվ ով շահի-չշահի, ժողովուրդը, երկիրը դրանից ոչինչ չեն շահելու: Այս մեկը հաստատ:

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ԼՈՒՅՍ Է ՏԵՍԵԼ

Սահմանադրական վերահսկողությունը բարելավելու նախանձախնդրությամբ

Սահմանադրական վերահսկողությունը դիտվում է որպես սկզբունքային, հիմնական նշանակության կապակցող օղակ քաղաքացիական հասարակության իրավունքների համակարգը եւ օրենքի գերակայությամբ կառավարվող պետության հիմքերն ամրապնդելու միջեւ: Նման վերահսկողությունը տարբեր ձեւերով գոյություն է ունեցել մարդկության պատմության անգամ ամենավաղ շրջաններում: Աշխարհի ավելի քան 150 երկրներում սահմանադրական-դատական վերահսկողության մասնագիտական կառույցների երեւան գալը մեր ավարտվող դարում հատկանշական երեւույթ է: Դրանց եւ մանավանդ պետությունների միջեւ սերտ համագործակցության առկայությունն անհրաժեշտություն էր դարձել այդ համակարգերի ստեղծման խնդիրների, գործընթացների եւ հետագա զարգացումների վերաբերյալ գիտական լուրջ ընդհանրացումներ կատարելու պահանջը:

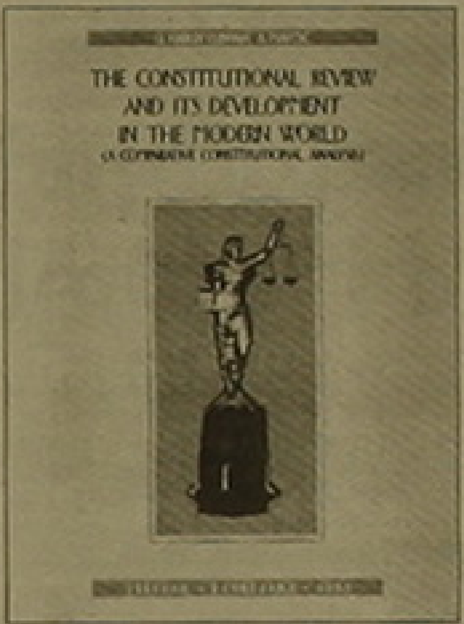

Այդ առումով նշանակալի ներդրում կարելի է համարել օրերս «Հայագիտակի» կողմից ՀՀ Սահմանադրական դատարանի նախագահ, միջազգային սահմանադրական օրենքի ընկերակցության խորհրդի անդամ, «Սահմանադրական արդարադատություն» միջազգային պարբերականի խմբագրական խորհրդի նախագահ, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր Գագիկ Հարությունյանի եւ միջազգային սահմանադրական օրենքի ընկերակցության անդամ, Սլովենիայի իրավաբանների հանձնախմբի քարտուղար, Եվրախորհրդին կից գործող օրենքի միջոցով ժողովրդավարություն հաստատելու վենետիկյան հանձնախմբի առաջ Սլովենիայի սահմանադրական օրենքների եւ օրինական տեղեկությունների համակարգի միջնորդ, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր Առնե Մավչիչի համահեղինակությամբ հրապարակված «Սահմանադրական վերահսկողությունը եւ նրա զարգացումն արդի աշխարհում» հատորը, որը համադրական-վերլուծական եղանակով երրորդ հազարամյակի շեմին համակարգի հետագա զարգացման նոր եղանակներ է առաջարկում: Գրքում աշխարհի ավելի քան 150 երկրների սահմանադրական վերահսկողության համակարգի մանրակրկիտ ուսումնասիրություն եւ համեմատություն է կատարվել, որի հետեւանքով հետաքրքիր ընդհանրացումներ եւ հասարակական զարգացման բարդ խնդիրների լուծման նորանոր մոտեցումներ են առաջարկվել՝ դրանով իսկ հատորը խիստ օգտակար դարձնելով ինչպես քաղաքագետների, տնտեսագետների, իրավաբանների, այնպես էլ այլ բնագավառների տեսական եւ գործնական մասնագետների համար:

Անգլերեն լեզվով եւ բարձր որակով հրատարակված 445 էջանոց գրքում որպես հավելված տրված է նաեւ համեմատական ուսումնասիրությունների համար խիստ կենսական բառերի եւ հասկացությունների մի ստվար փունջ՝ անգլերեն, ռուսերեն, հայերեն եւ սլովեներեն լեզուներով:

ՀԱԿՈԲ ՕՍԻԼԻԿՅԱՆ

Ի լուր լրագրողների

Մամուլի ազգային ակումբը դեկտեմբերի 1-ին, 11.00-ին, «Հրապարակ թեմա» ծրագրի շրջանակում լրագրողներին հրավիրում է հանդիպել ԱԺ պատգամավոր, «Երկրապահ» կամավորական միության աշխատակազմի ղեկավար Արա Կեսիկյանի հետ: Հանդիպումը տեղի կունենա «Գոլդեն» սրճարանում (Բուզանդի 1/3):

«Արմատը» թույլ չի տա, որ Հայաստանը «փայտոջիլի» վերածվի

Քանի որ, ինչպես հիասթափությամբ արձանագրել էր հիշյալ թերթերից մեկը, ժամանակը Ռոբերտ Քոչարյանի օգտին է աշխատում, «արմատ»-ական ընդդիմությունը չի հանդարտվում. փորձում է նախ կանգնեցնել ժամանակի ընթացքը, երկրորդ՝ երկիրը վերադարձնել ետ, 1995-97 թթ. մեկնակետին, երբ ոսկերչական դիվանագիտությամբ լիսաբոններ էր կերտում Հայաստանի եւ Ղարաբաղի համար՝ հասարակական հուժկու ճնշման տակ դրանք փորձելով պարզեցնել կոմպենսացիաներով: ՀՀՇ-ն (սա պայմանականորեն, քանզի խումբը ոչ միայն ՀՀՇ-ի սիրադեղյանական թեւի, այլեւ վերջինից պոկված «Արմատի» եւ արբանյակ կուսակցությունների մասին է՝ «21-րդ դար», «Նոր ուղի», «Շամիրամ», ԼԴԿ եւ այլք) ըստ ամենայնի կենաց-մահու պատերազմ է սանձազերծում ՀՀ իշխանությունների դեմ՝ հանձին նախագահ Քոչարյանի, եւ, խորհրդարանական ամբիոններում տեղ չունենալով, ընտրել է սեմինարների միջոցով հասարակական կարծիքը «բռնաբարելու» ճանապարհը:

Գլխավոր հրամանատարի դերում «21-րդ դարի» առաջնորդ Դավիթ Շահնազարյանն է, որն ստանձնել է ՀՀ «անօրինական» նախագահին տապալելու եկած «տղամարդու» դերակատարությունը: Այդ գերնպատակին հասնելու հիմնական մարտավարությունը սեւին սպիտակ ասելն է (կամ հակառակը), ուրբաթ օրը «Համաձայնություն» կոչվող կենտրոնի նախաձեռնած սեմինարում նույն Դ. Շահնազարյանի զգայուն ղեկավարությամբ «ոչնչացվեց» դատաիրավական բարեփոխումների մեկամյա պրակտիկան, երեկ «Արմատի» գրասենյակում՝ ստամբուլյան գագաթնաժողովի արդյունքները:

Այստեղ էին իրենց հարգող բոլոր «նախկինները», բացի Վանո Սիրադեղյանից (վերջինս այլ հոգսեր ունի) եւ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանից (որն առաջվա պես անմատչելի է): Զեկուցողները երկուսն էին՝ Դավիթ Շահնազարյան եւ Ալեքսանդր Արզումանյան (որն, իբրեւ 1992 թ.-ից արցախյան հիմնախնդրի կարգավորման ճակատում «կռվող» բարձրաստիճան դիվանագետ, հույս հայտնեց, թե կավարտի կիսատ թողածը), անսլիքը նույնը. իշխանության «բռնազավթումից» (1998-ի իշխանափոխությունից) հետո արտաքին քաղաքականության ոլորտում Հայաստանի արձանագրած նվաճումները փոշիացվել են, հավասարակշիռ քաղաքականությունը փոխարինվել է չարամիտ անգրագիտությամբ կամ նենգամիտ ստախոսությամբ, արցախյան հիմնախնդրի կարգավորման ոլորտում Հայաստանի կրած պարտությունները ներկայացվում են իբրեւ հաղթանակներ:

Մինչդեռ, ստորագրելով Ստամբուլի գագաթնաժողովի հռչակագիրը, Քոչարյանն, ըստ բանախոսների, ընդունել է, որ արցախյան հիմնախնդրի կարգավորման անկյունաքարն Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականությունն է: Ղարաբաղը դադարել է ինքնորոշման սուբյեկտ, հակամարտության կողմ լինելուց, փաստաթղթում խոսք չկա ԼՂ-ի մասին, երկու անգամ օգտագործված է ղարաբաղյան հանգույց արտահայտությունը (ինչը, ըստ Շահնազարյանի, նշանակում է, որ Ղարաբաղն ընդամենը կռվախնձոր է Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ): Ավելին, Ստամբուլից հետո Հայաստանի մեկուսացումն անշրջելի է. մենք անխուսափելիորեն դուրս ենք մնացել 21-րդ դարում եվրոպական խարտիայի նախանշած տնտեսական եւ քաղաքական զարգացումներից: Քոչարյան-Ալիեւ բանակցություններով խնդիրն ապամիջազգայնացվել է, եւ ընդհանրապես Ստամբուլում ստորագրվեց այն, ինչը Լիսաբոնում մերժվել էր:

Չհամաձայնվելով վիճարկել Շահնազարյանի եւ Արզումանյանի տրամաչափի «հսկաների» ճշմարտությունները, հիշեցնենք, որ Ստամբուլի գագաթնաժողովի հռչակագրում, ի տարբերություն Լիսաբոնի, արցախյան հիմնախնդիրն Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականության շրջանակում լուծելու մասին խոսք չկա, նշված է, որ կարգավորման միակ ընդունելի ֆորմատը ԵԱՀԿ գործընթացն է (ինչը նշանակում է, որ Ղարաբաղը հակամարտության կողմ է ճանաչվում), հիմնախնդրի միջազգայնացման նպատակահարմարության առթիվ հիմնավոր կասկածներ կային դեռեւս Տեր-Պետրոսյանի նախագահության շրջանում, իսկ Հայաստանի «մեկուսացման» մասին խոսելն ավելորդ է թվում: Նկատենք, այնուամենայնիվ, որ եթե Բաքու-Ջեյհան նավթամուղի կամ «Տրասեկայի» ծրագրերում ընդգրկվելու գինը Ղարաբաղն Ադրբեջանին ոտքով-գլխով հանձնելն էր լինելու, ապա չէր խանգարի, որ «արմատականներն» այդպես էլ ասեին:

Հիմնական զեկուցողների շեշտադրումներն ամրապնդեց ՀՀՇ-ի ծանր հրետանին: Վահագն Խաչատրյանն «ամրագրեց», որ 1998 թ.-ից հետո բոլոր հարցերը լուծվում են սիրողական մակարդակով, իրականությունը (այն է՝ Հայաստանը կործանման եզրին է) խեղաթյուրվում է, իսկ իրենց՝ նախկինների գնահատականը ժամանակը կտա: Արա Սահակյանը «բացահայտեց» արցախյան հիմնախնդրի լուծման ներկայիս հայեցակարգը՝ չլուծել խնդիրը, ձգձգել (երեւի մոռացել է Լ. Տեր-Պետրոսյանի «սիրած» օրինակը՝ հարցի կիրառումը գոնե երկու տասնամյակ): Բանակցությունները ձախողվել են, Հայաստանն անդառնալիորեն մեկուսացել է, վերածվել փայտոջիլի (այս բառը պրն Սահակյանը ռուսերեն ասաց՝ Կաֆկայի համանուն վեպը հիշելով), որին ուր-որ է տրորելու են աշխարհի հզորները: Վիգեն Խաչատրյանը պնդեց, թե Դավիթ Շահնազարյանի «համապարփակ» զեկուցումը կարելի էր տպագրել որպես ձեռնարկ անգրագետների համար (պրն Խաչատրյանն այս անգամ իրավացի էր, քանզի զեկուցումը գրագետներին ուղղված լինել չէր կարող): Ո՞ւր են ԱԺՄ-ն, Դեմկուսը, ՀՈԱԿ-ը, մյուս կուսակցությունները, որ Քոչարյանին իշխանության բերին, հարցրեց նախկին կոմերիտական ակտիվիստը եւ պատասխանեց իր հարցին. սկզբունքափոխ են եղել, մոռացել են Ղարաբաղը, հարմարվել... Խորհրդարանում ընդդիմություն չկա, ընդդիմախոսներին վիրավորում են, այլակարծությունը ճնշում, բոլոր «վիրավորվածների» եւ այլախոհների անունից բողոքեց 1998 թ.-ից հետո գունափոխվելու ընդունակությունը տարօրինակորեն կորցրած «լիբերալ-դեմոկրատը»:

Երջանիկ Աբգարյանը գրոհը կենտրոնացրեց Հայաստանի «միջազգային մեկուսացման» ուղղությամբ. երբ մարդը չգիտի եւ չգիտի, որ չգիտի, երբ չի տիրապետում, բայց տնօրինում է, արդյունքը մեկուսացումն է լինում: Թեման զարգացրեց Բաբկեն Արարքցյանը՝ պնդելով, որ եթե Ստամբուլի գագաթնաժողովը զարգացման հեռանկարներ կանխորոշեց Վրաստանի եւ Ադրբեջանի համար, ապա Հայաստանը մնաց նույն կետում, մազաչափ առաջընթաց չարձանագրելով (հիշեցնենք, որ ԱԺ նախկին խոսնակը հարցազրույցներից մեկում ասել էր, որ եթե Հայաստանին ադրբեջանամետ լուծումներ չեն պարտադրում, ուրեմն, նրանով չեն հետաքրքրվում՝ մոռացել են): Մի խոսքով, ՀՀՇ-ական քարոզչամեքենան վճռական գրոհի է անցել, չպետք է անտեսել այդ մեքենայի չարագուշակ հռնդյունը: ՀՀՇ-ի ներուժը չարժե թերագնահատել:

ԼԻԼԻԹ ԹՈՐՈՍՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Հաշվետվությունից առաջ Հայաստանում սառեցվում է գենդերային ծրագրի իրագործումը

ՄԱԿ-ն ի՞ր ծրագիրն է սառեցրել, թե՞ Հայաստանի ազգային ծրագիրը

Երկու ամիս հետո, 2000 թ. հունվարին Ժնեւում կգումարվի Պեկին-5 խորհրդաժողովը, որտեղ կլսվի 95 թ. Պեկինում կայացած կանանց միջազգային IV խորհրդաժողովի ընդունած հավասար իրավունքների եւ հնարավորությունների կարգավիճակի ապահովման ընթացքը ազգային ծրագրերի մակարդակով: Ծրագրի ողջ էությունն այն էր, որ մասնակից պետությունները հաջորդող տարիներին պետք է կյանքի կոչեին խորհրդաժողովի առաջադրած գենդերային զարգացման կոնցեպցիան: Հայաստանը նույնպես բավականին ընդլայնված կազմով մասնակցեց խորհրդաժողովին («Ազգը» հետեւողականորեն լուսաբանել է խորհրդաժողովի ընթացքը) պաշտոնական պատվիրակությունը՝ ԱԺ պատգամավոր Հրանուշ Հակոբյանի գլխավորությամբ եւ կանանց հասարակական կազմակերպությունները՝ բավականին ընդլայնված կազմով: Երկուսն էլ խորհրդաժողովից վերադարձան հստակ առաջադրանքներով, որոնք նրանց հետագա գործունեության ուղեցույցը պետք է հանդիսանային: Նշենք, որ որոշ ՀԿ-ներ հետեւողականորեն իրականացնում են իրենց բաժին առաջադրանքը կառավարությանը նույնպես պարտադրելով քայլեր անել այդ ուղղությամբ, որն է ընդունել «Կանանց վիճակի բարելավման եւ հասարակության մեջ նրանց դերի բարձրացման ազգային ծրագիր»:

ՀՀ կառավարությունը գենդերային զարգացման ծրագիրը կյանքի կոչելու առաջին քայլը կատարեց 97 թ. մարտի 17-ին ՄԱԿ-ի հայաստանյան գրասենյակի աջակցությամբ ՀՀ սոցապնախարարությունում ստեղծելով գենդերային զարգացման բաժին (ԳԶԲ): Նախաձեռնությունն ավելի շատ ՄԱԿ-ին է պատկանում, քան ՀՀ կառավարությանը, որովհետեւ այս միջազգային կազմակերպությունը դեռեւս 92 թ.-ից նպատակ ուներ անդամ երկրներում նպաստել գենդերային զարգացման ծրագրի ազգային կառուցվածքի ստեղծմանը, այն կառավարական կառույցներում ու մեխանիզմներում ներառելուն: Դրանք կոչված են լուծելու աղքատության, գործազրկության, կայուն զարգացման հարցերը: Հայաստանում ԳԶԲ-ի առաջին տարիների ռազմավարությունը պետք է լիներ «գենդերային պլանավորման քաղաքականությունը, հետազոտություններ եւ տեղեկատվության տարածում, կանանց ծրագրերի համար միջոցների հավաքագրում եւ մասնագետների վերապատրաստում»: Ընդ որում, այս աշխատանքները ԳԶԲ-ն պետք է իրականացներ խորհրդակցելով ՀԿ-ների, կառավարման մարմինների, մասնագիտացված կազմակերպությունների ու ՄԱԿ-ի գրասենյակի մասնագետների հետ:

Համաձայն ԳԶԲ կանոնադրության, բաժնի շուրջ, կամավորական հիմունքով, ստեղծվելու էին երկու խորհրդակցական հանձնաժողովներ, որոնք պետք է գենդերային զարգացման մեջ ապահովեին կառավարության եւ հասարակայնության մասնակցությունը եւ մշակեին քաղաքականությունը: Սակայն, անհասկանալի պատճառներով, չորս ամիս անց, ԳԶԲ-ին զուգահեռ սոցապնախարարությունում ստեղծվել է նույն խնդիրներն ունեցող ու նույն նպատակը հետապնդող կանանց ու երեխաների վարչությունը: Անհրաժեշտ ենք համարում նշել, որ եւ այս վարչությունը, եւ ԳԶԲ-ի աշխատակազմը համաձայն ՀՀ կառավարության, սոցապնախարարության եւ ՄԱԿ եռակողմ պայմանագրի, վարձատրվելու էին սոցապնախարարության բյուջեից: Բայց, դարձյալ եռակողմ պայմանագրով, ՄԱԿ-ը 175 հազար ԱՄՆ դոլարը հատկացրել է միայն ԳԶԲ-ին՝ գումարը տնօրինելու իրավունքը վերապահելով իր կողմից բաժնի համակարգող նշանակված Վարդան Այվազյանին:

Ինչեւէ, այս բաժնի գործունեությունը չնկատվեց անցյալ տարիներին, սակայն դա չխանգարեց, որ ՀՀ կառավարությունը նրան վստահի նաեւ 98 թ. հունիսի 26-ին ընդունած «ՀՀ-ում կանանց վիճակի բարելավման եւ հասարակության մեջ նրանց դերի բարձրացմանն ուղղված ազգային ծրագրի» կատարումը համակարգողի կարգավիճակով: Ազգային ծրագրի ընդունումից հետո իբրեւ կատարող արդեն առաջ է մղվում սոցապնախարարության կանանց ու երեխաների հիմնահարցերի վարչությունը: Ծրագրին ընթացք տալու համար ԳԶԲ-ով նախատեսված երկու խորհրդակցական հանձնաժողովները կցվում են հիշյալ վարչությանը: Նրանցից մեկը պետք է կազմվեր առանձին նախարարությունների, խորհրդարանական հանձնաժողովների, մարզպետարանների եւ միջազգային կազմակերպությունների ներկայացուցիչներից, որոնք հանդիպելու էին ամիսը մեկ անգամ վերանայելու օրենսդրությունը, կոորդինացնելու աշխատանքները եւ մշակելու գենդերային ռազմավարությունը: Մյուս խորհրդակցական մարմինը ներառելու էր կանանց ՀԿ-ների ներկայացուցիչներին: Երկու հանձնաժողովների անդամները պետք է հանդիպեին երկու ամիսը մեկ անգամ տեղեկատվության մշտական փոխանակման նպատակով:

Սակայն այս պահանջները չեն գործել, որովհետեւ գերատեսչություններից բոլորը չէ, որ լրջորեն են վերաբերվել հարցին, հետեւաբար աշխատակիցներ չեն ներառել կառավարական խորհրդակցական հանձնաժողովում: Այնուամենայնիվ փոքրաթիվ կազմով ձեւավորված հանձնաժողովը, մեր տպավորությամբ, սկզբնական ոգեւորությամբ, որոշակի ուսումնասիրություն կատարել է, բայց երբ հայտնի է դարձել 175 հազար դոլարի մասին, ինչպես եւ այն, որ եռակողմ պայմանագրով ՄԱԿ-ը պարտավորվում էր կանանց զարգացման բաժնի վերազինման ու մասնագիտական վերապատրաստման հարցեր լուծել, որը չի արվել, մյուսներն էլ հրաժարվել են կամավորության սկզբունքով աշխատելուց: Ինչ վերաբերում է կանանց ՀԿ-ներով ձեւավորված մյուս խորհրդակցական մարմնին, որի համար ընդհանրապես անակնկալ էր ԳԶԲ-ն սոցապի կառուցվածքում կազմավորելը, նրանց չհրապուրեց դիտորդի կարգավիճակով հանձնաժողովում ընդգրկվելը: Ոմանք շատ շուտ հեռացան, այդ թվում նաեւ Կանանց հանրապետական խորհրդի նախագահ Նորա Հակոբյանը, որն իր դժգոհությունն այսպես ձեւակերպեց. «Գենդերային հանձնաժողովը լավագույն դեպքում ֆիքսում է հարցը, լուծումներ չի տալիս: Հանձնաժողովի գործունեության մեջ խառնվում է երկու բան՝ կառավարությունը կարծես թե շահագրգռվածություն է հանդես բերում գենդերայինի նկատմամբ, բայց դա արվում է գրանտի փողերով, որը ՄԱԿ-ն է տալիս: Ստացվում է այնպես, որ երբ ՄԱԿ-ը դադարեցնում է ֆինանսավորումը, կարծես թե դադարում է նաեւ մեր կառավարության հետաքրքրությունը հիմնահարցին»:

Ներկայումս սոցապնախարարությունը հրաժարվում է կառավարության որոշումով իրեն վերապահված համակարգողի դերից, մինչեւ հիմա չունենալով ավելի առաջնահերթ հարցի պատասխանը՝ իսկ

պատրա՞ստ էր նման ծավալի աշխատանք ղեկավարել, առանց մասնագիտական բավարար պատրաստվածության: Ըստ էության, կանանց վարչությունում պնդում են, որ իրենք այդպիսի առաջադրանք չեն էլ ունեցել: Այդ հանձնառությունը, ինչպես նաեւ մարզպետարաններում մասնագետ աշխատողներ ունենալը ստանձնել էր ԳԶԲ-ի համակարգողը, եւ արվածի ու չարվածի պատասխանը նրանից պետք է ակնկալել: Այս մեկն, իհարկե, արդեն ուշացած է, որովհետեւ պարզվեց, որ նախկին սոցապնախարար Հրանուշ Հակոբյանի պաշտոնանկությունից հետո, որը նաեւ ԳԶԲ-ի նախագահն էր, բաժինն այլեւս անելիք չուներ կամ ոչ ոքի պետք չէր:

Մասնավորապես, Գագիկ Եգանյանի նախարարության ժամանակաշրջանում, ինչպես նախարարության աշխատակիցներն են վկայում, կանանց վարչությունը տեղ չի ունեցել նրա քաղաքականության մեջ, եւ որոշումներն ու նախագծերը նախարարությունից կառավարություն չեն հասել: Բայց, ի վերջո, հասել է «հատուցման» ժամը, եւ 98 թ.-ի նոյեմբերի 16-ին նախկին սոցապնախարար Գագիկ Եգանյանը եւ ՄԱԿ-ի մշտական ներկայացուցիչ Կասիգա Չեկալովիչը քննարկել են գենդերային զարգացման բաժնի հարցը, եւ նախարարը պետք է հավաստիացում ներկայացներ «Աջակցություն Հայաստանի գենդերային զարգացման հարցերի գրասենյակին» ծրագրի վերաբերյալ: Նախարարի ասելիքը շատ կարճ է եղել. ինքը չի առնչվել 175 հազար դոլարին եւ ասելու բան չունի: Տկն Չեկալովիչն առաջարկել է սառեցնել ծրագրի գործունեությունը 2-3 ամսով, որին արդեն նախարարը զարմանալիորեն դեմ է եղել, չնայած մինչ այդ դրսեւորած իր անտարբերությանը: «Նախարարի հիմնավորումներից հետո պարզվեց, որ ծրագիրը դադարեցվելու է ոչ նախարարի նախաձեռնությամբ, այլ սկզբից ի վեր սխալ հիմքի վրա կառուցված լինելու պատճառով: Պրն Եգանյանն առաջարկեց մեկ այլ տարբերակ՝ հանձնել գրասենյակի պարտավորությունները նախարարության կանանց հիմնահարցերի վարչությանը եւ շարունակել ծրագրի գործունեությունը: Սակայն ՄԱԿ-ի ներկայացուցիչը նշեց, որ «Կանայք զարգացման գործընթացում» միավորը պետք է լինի անկախ գրասենյակ՝ չհանդիսանալով որեւէ նախարարության մաս» (մեջբերումը փաստաթղթից):

Քննարկումից հետո կողմերը համաձայնել են ժամանակավորապես սառեցնել ծրագիրը, 2-3 ամսում համատեղ վերանայել նրա հետագա իրականացման հեռանկարները: Ծրագիրը սառեցնելու 2-3 ամիսը վաղուց է լրացել եւ նույնիսկ բոլորել է մեկ տարին: Այս ժամանակահատվածը տկն Չեկալովիչն, իհարկե, օգտագործել է ձախողման պատճառները վերլուծելու համար կարծում ենք, հասունացած է համարել ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագրի համակարգողին փոխելը, որին թերեւս մեղավոր է համարում ԳԶԲ-ը սոցապում ներդնելու եւ այն ձախողելու հարցում: Նույն ժամանակամիջոցում փոխվեց նաեւ սոցապնախարարը, որից հետո, ՄԱԿ-ի ներկայացուցիչը կամա թե ակամա պետք է հաստատապես պնդի, որ ԳԶԲ-ն որեւէ նախարարության մաս չի հանդիսանա:

Ծրագիրը սառեցնելով, Չեկալովիչը փաստորեն ընդունել է ՀԿ-ների վերաբերմունքը, երբ նրանք կտրուկ դեմ արտահայտվեցին կանանց զարգացման բաժինը սոցապնախարարության կառույցում ընդգրկելուն: «Կանանց հարցերը հաշմանդամների հարցերը չեն», ընդդիմացան նրանք պահանջելով ի կատար ածել ՄԱԿ-ի երաշխավորություններն այն մասին, որ պետությունները պետք է ունենան առանձին գործող կառույց, որը կզբաղվի միջազգային կոնֆերանսների որոշումներն իրականացնելով: ԳԶԲ-ն սոցապնախարարության հետ կապելը բոլորը միանշանակ պայմանավորում են միայն Հրանուշ Հակոբյանի անձով, որը ժամանակին ղեկավարում էր Պեկին մեկնող պետական հանձնախումբը, իսկ հետագայում նշանակվեց սոցապնախարար: Երկրորդ բացատրությունն այն էր, որ նա միակ կին նախարարն էր կառավարության կազմում, որն իր անդամակցությամբ քայլ արեց ապահովելով խորհրդաժողովի սեռերի համահավասարություն ստեղծելու պահանջներից մեկը: Սակայն, երբ ազգային ծրագիրն ընդունելուց կարճ ժամանակ անց Հրանուշ Հակոբյանը դուրս մղվեց նոր ձեւավորված կառավարության կազմից՝ դրանով ապացուցվեց, որ տկն Հակոբյանը լուրջ չէր վերաբերվել սեռերի իրավահավասարությանը, այլապես տեղ կունենար կառավարության նորացված կազմում կամ իրենից հետո կապահովեր մեկ-երկու կնոջ մասնակցությունը որոշումների ընդունման մակարդակում: Տարօրինակ է, որ տիկին Հակոբյանի հեռանալուց անմիջապես հետո ԳԶԲ-ն ինքնակամ սառեցրել էր իր գործունեությունը, դրանով մեկ անգամ եւս փաստելով կանանց ՀԿ-ների այն պնդումը, որ բաժինը սոցապնախարարությանը կապելը միայն Հրանուշ Հակոբյանի անձով էր պայմանավորված:

Ժամանակին կանանց ՀԿ-ները պնդում էին, որ պետք է լինի կառավարությանը կից կամ ՀՀ նախագահին կից հանձնաժողով, որը պետք է ունենա մասնագետ-ղեկավար: Միայն վարչապետի կամ ՀՀ նախագահի հրամանագրով հնարավոր կլիներ որոշ հարցեր կանոնակարգել, որովհետեւ նրանց հրամանագիրն ընդունելի կլիներ իշխանության բոլոր ճյուղերի համար: Հակառակ դեպքում, իրար ետեւից փոփոխվող նախարարները, որոնք պատկերացում չունեն գենդերի մասին եւ պարտավորվածություն էլ չունեն ուսումնասիրելու միջազգային փաստաթղթերը, ինչպե՞ս պետք է մշակեն քաղաքականությունը, եւ մի՞թե հարցը միայն օրենքներ մշակելով պետք է սահմանափակվի: Ակնհայտ է, որ կառավարության վերաբերմունքը հարցին լուրջ չի եղել, ազգային ծրագիր ընդունելը պարտադրված էր եւ արված միայն կազմակերպություններին լռեցնելու եւ ՄԱԿ-ին հաշվետվություն ներկայացնելու անհրաժեշտությունից թելադրված:

Դեպքերի ընթացքը ցույց է տալիս, որ կառավարությունը միանգամայն բավարարված է կանանց ու երեխաների հիմնահարցերի վարչության գոյությամբ, որի ներկայացրած հաշվետվությունը ազգային ծրագրի 1998-2000 թթ. կատարման ընթացքի մասին, գոհացնում է նրան: Չէ՞ որ, ի վերջո, դա նրան պետք չէ եւ միջազգային կազմակերպություններին ներկայացնելու համար արտաքին գործերի նախարարությունն ունի վիճակագրության իր տեքստը, որը ներկայացրել է նաեւ այս անգամ (նախորդ տարիներին նույնպես Հայաստանի մասին զեկույցները ԱԳՆ-ն է պատրաստել միջազգային կազմակերպությունների համար): Գործնականում ո՞վ է փոփոխություն նկատել կանանց իրավիճակում մինչեւ Պեկինի IV միջազգային խորհրդաժողովը եւ դրանից հետո, մինչեւ 98 թ. կանանց վիճակի բարելավման եւ հասարակության մեջ նրանց դերի բարձրացման ազգային ծրագրի ընդունումը եւ դրանից հետո: Ըստ էության, ծրագրի իրականացման պատասխանատուների բոլոր հիմնավորումներն ու պատճառաբանություններն այսօր պտտվում են 175 հազար դոլարի շուրջը եւ ստացվում է այնպես, որ եթե ՄԱԿ-ը դադարեցրեց ֆինանսավորումը, Հայաստանի կառավարության համար այլեւս անէական են եւ ազգային ծրագիրը, եւ սեռերի իրավահավասարության խնդիրները: Նույնը կարելի է ասել բոլոր ծրագրերի համար, որոնց սկիզբը դրվել է արտասահմանյան շնորհներով:

Առայժմ տեսանելի չէ նաեւ, թե երկու ամիս հետո Պեկինում ո՞վ պետք է ներկայացնի Հայաստանի պաշտոնական զեկույցը: Սոցապնախարարությունն անտարբեր է, խորհրդարանական չորս կին պատգամավորներից առնվազն երկուսին հազիվ թե գենդերը հետաքրքրի, երրորդը Հրանուշ Հակոբյանն է, որի անվան հետ է կապվում գենդերային զարգացման ծրագրի ձախողումը: Մեզ չհաջողվեց ճշտել նաեւ, թե ՄԱԿ-ն ինչպե՞ս է պատկերացնում գենդերային զարգացման ծրագրի շարունակությունը Հայաստանում եւ ընդհանրապես նպատակահարմար համարո՞ւմ է ծրագիրը շարունակելը: Տկն Չեկալովիչին հանդիպելու եւ այս հարցերի պատասխաններն ստանալու մեր նախնական պայմանավորվածությունն առայժմ հետաձգվում է...

ՍՈՆԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Անդրադարձ

ԳԱՂԹՕՋԱԽ

Գերմանահայոց կենտր. խորհուրդը համախմբման մեջ պրոֆեսիոնալիզմի պակաս չի զգում

30 տարին շա՞տ է, թե քիչ սփյուռքում գործող որեւէ կազմակերպության համար: Հարցին պատասխան կտան սփյուռքագետները, իսկ ես իմ դիտարկումն ասեմ. 1969-ի հունվարի 27-ին, Մյունխենում Ալֆրեդ Մուրադյանի (Բեռլին) եւ Ամալյա Սահրադյանի (Համբուրգ) բացած առահետն այսօր նկատելի ընդլայնվել է, եւ Գերմանահայոց կենտրոնական խորհուրդ անվանումը կրող կազմակերպության հետագիծը քարերից մաքրված մի ճանապարհ է դարձել, ուր համախմբվել են այլ 13 անդամ կազմակերպություններ եւ խոսվում է 14-րդի մուտքի մասին: Ազգային հարցերի մասին ընդհանուր գաղափարախոսությունը հնարավորություն է տվել Հոլանդիա-Բելգիա-Գերմանիա առանցք հյուսել: ԳԿԽ-ն ձգտել է համակարգված, անընդհատ աշխատանք տանել, ժողովրդավար գործելակերպը չշրջանցել:

Սկզբում գործել է Եվրոպայի գերմանախոս երկրների կենտրոնական կազմակերպություն անվան տակ միավորելով ավստրիահայ, շվեյցարահայ, գերմանահայ համայնքներին: Հիմնական գաղափարախոսը Ջեյմս Գառնուցյանը (Շվեյցարիա), ճանաչված անուն էր նաեւ Հայաստանում: 1970-ից պետական ճանաչում ստացած կազմակերպությունը հատկապես բուռն գործունեություն է ծավալել ղարաբաղյան շարժման ժամանակ: «30 տարում ո՞րն է մեծ նկատելի արդյունքը», մեր հարցին ի պատասխան խորհրդի, այսօր արդեն նախկին, ատենապետ Ռաֆֆի Պետիկյանը հաղորդեց, թե, իր կարծիքով, երիտասարդների ներգրավվածությունն է, նրանց ուշադրությունը խորհրդի աշխատանքներին. 2000 երիտասարդ ակտիվ մասնակցություն է ունեցել, այս խողովակով են ազգային կյանք մտել, հայ ընտանիք կազմել, այստեղ ծանոթացել Եվրոպայի տարբեր երկրների համերկրացիների հետ: Նախկին ատենապետի դիտարկմամբ, կազմակերպության գլխավոր թերությունը պրոֆեսիոնալիզմի պակասն է, մեկ էլ նյութական, ֆինանսական կառուցվածքի բացակայությունը: Արդեն տեղեկացրել ենք, որ ՀՀ արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանը Ստամբուլից միանգամից Մայնի Ֆրանկֆուրտ էր եկել հենց այս կազմակերպության 30-ամյակի հրավերին արձագանքելով: ՀՀ արտգործնախարարը եռօրյա միջոցառումներից միայն երկուսին մասնակցեց իր ելույթին հետեւած երկուժամանոց հարցուպատասխանին եւ պարահանդես համերգին Հայաստանից ժամանած Նունե Եսայանի եւ նրա խմբի մասնակցությամբ: Հոբելյանական հանդեսով մեծ զանգված էր հավաքվել Haus Bornheim-ի ընդարձակ սրահում: Ես գոնե գերմանահայության այդքան առատ, բազմաշերտ բազմություն չէի տեսել: Երեկոյի դրամական հասույթը տրամադրվելու էր Բեռլինում ՀՀ դեսպանության շենք գնելուն:

Թեպետ լուսանկարչական ցուցահանդեսի մասին որեւէ տեղեկագրում հնարավոր չէր կարդալ, այդուհանդերձ այն երեկոյի դուռը բացած յուրաքանչյուր մասնակցի սպասում էր: Լուսանկարիչ Օնիկ Գույումճյանի ոսպնյակը մոտ 20 տարվա համայնքային կյանք էր ի մի բերել: Եվ ոչ միայն մի առանձին հատված պատմում էր Գերմանիա-Հայաստան դիվանագիտական երկխոսության մասին: Շատերի դիտարկմամբ, ցուցահանդեսում տիրապետողն անկեղծությունն էր, իսկ առանձին լուսանկարներ էլ պատմական արժեք էին ներկայացնում:

«Գերմանահայոց կենտրոնական խորհուրդն ամենանշանավորն է Գերմանիայում: միտված է եղել միասնության ամրապնդմանը», երեկոյի բեմից հաղորդեց Բեռլինում ՀՀ դեսպան Աշոտ Ոսկանյանը՝ երախտագիտություն հայտնելով, որ հավաքի հասույթը պիտի ուղղվի Բեռլինի դեսպանության կարիքներին: ՀՀ կառավարության անունից շնորհակալությամբ հանդես եկավ նաեւ ՀՀ արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանը՝ հիշեցնելով, թե «դեսպանությունը մեր ազգի դեմքն է օտար հողում, մեր պետականության սիմվոլը»: «Մեր ժողովուրդը բազում փորձություններ է անցել, ասաց պրն Օսկանյանը, մեկը հոկտեմբերի 27-ն է: Ես համոզված եմ, որ մեր պետականության հիմքերն ամուր են: 132-րդ կաթողիկոսին ենք ընտրել, դա վկայում է, որ մեր ժողովուրդը բավական կոփված է, 2001 թ.-ին պիտի տոնենք քրիստոնեության 1700-ամյակը, սա ուրիշ ժողովուրդների համար երազելի կարող է լինել»:

«Վստահ ենք, որ մեր կազմակերպությունն ավելի մեծ հավատով պիտի շարունակի իր աշխատանքը», խոստացավ ԳԿԽ ատենապետ Ռաֆֆի Պետիկյանը:

Նոյեմբերի 21-ին Գերմանահայոց կենտրոնական խորհուրդն ավարտեց իր եռօրյա միջոցառումների շարքը անդամական ընդհանուր ժողովում ընտրելով նոր վարչություն: ԳԿԽ ատենապետ ընտրվեց դոկտ. Շավարշ Հովասափյանը:

ԱՆԱՀԻՏ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ
Մայնի Ֆրանկֆուրտ

ԳՅՈՒՄՐԻ

Նոր քաղաքապետ, անելի խնդիրներ

Տեղական ինքնակառավարման մարմինների մեկ ամիս առաջ տեղի ունեցած ընտրություններում Շիրակի մարզի բոլոր երեք քաղաքներում էլ համայնքների նախկին ղեկավարները պարտություն կրեցին, եւ ընտրվեցին նոր քաղաքապետեր: Սա մի բեկուց անուղղակի վկայությունը կարելի է համարել այն բանի, որ իշխանությունները այս անգամ, ինչպես եւ խոստացել էին, չեն միջամտել ընտրություններին: «Ազգն» արդեն տեղեկացրել է, որ Գյումրիի նոր քաղաքապետ է ընտրվել գործարար Վարդան Ղուկասյանը: Նա նախորդ ընտրություններում եւս իր նախորդի գլխավոր մրցակիցն էր, այն ժամանակ ընտրությունների ելքը վճռվել էր երկրորդ փուլով: Այս անգամ Վ. Ղուկասյանը հաղթել է 7 թեկնածուների միջեւ ծավալված ընտրապայքարում: Նոյեմբերի 24-ին՝ օրենքով սահմանված կարգով, նոր քաղաքապետի պաշտոնակալության օրը Շիրակի մարզպետ Ֆելիքս Փիրումյանը նրան ներկայացրեց քաղաքապետարանի աշխատակազմին:

Նախ շնորհակալական խոսք ասելով 1994 թ.-ից ի վեր Գյումրիի գործադիր իշխանության ղեկավար աշխատած Միքայել Վարդանյանին՝ համայնքի առաջին ավագանուն, պրն Փիրումյանը նշեց, թե չնայած շատ հարցեր քաղաքում դեռ չեն լուծվել, շատ մեծ խնդիրներ մնացել են, սակայն անցած դժվարագույն տարիներին նրանց արածն այնքան էր, որքան տվյալ փուլում մեր պետության հնարավորություններն էին: Շնորհավորելով նոր քաղաքապետին եւ նրան խոստանալով լիարժեք աջակցություն մարզպետարանի ու պետական կառավարման մյուս մարմինների կողմից, պրն Փիրումյանը համատեղ լուծելիք առաջին կարեւոր խնդիրը համարեց ի վերջո այն համաձայնության մշակումն ու ձեւավորումը, թե մենք, ի դեմս Գյումրիի, ինչպիսի քաղաք ենք կառուցելու, ունենալու: Այսինքն՝ կառուցելու ենք պարզապես ինչ-որ քաղա՞ք, թե՞ վերականգնելու ենք բոլորիս ծանոթ Գյումրին իր տեսքով, մշակութային, հոգեբանական ուրույն նկարագրով: Ցավոք, նկատեց մարզպետը, այս պահին մենք ուղղակի քաղաք ենք կառուցում: Կառուցում ենք շենքեր, բնակարաններ՝ չպատասխանելով, սակայն, կարեւորագույն հարցերին՝ այդ մարդը, որ այդ բնակարանում ապրելու է, որտե՞ղ է աշխատելու, որո՞նք են լինելու այն շարժիչները, որ այս քաղաքը տանելու են դեպի զարգացում: Պրն Փիրումյանի համոզմամբ, նշված հիմնահարցի ձեւավորմանը պետք է ապահովվի հասարակության ամենագործուն մասնակցությունը:

Դատելով նախընտրական ելույթներից, նոր քաղաքապետն ինքը լավ պատկերացնում է, թե ծանր աշխատանք ու նոր կարողությունների դրսեւորում է պահանջվում իրենից: Գյումրիում կուտակված են մեր բազմահոգս հանրապետության ամենածանր հոգսերը, չլուծված եւ մեծ մասամբ դեռ լուծումներ չունեցող խնդիրներից ծանրագույնները: Բնակչության մոտ մեկ երրորդի ավելի քան տասնամյա անօթեւան վիճակ, բնական կենսագործունեության ու զարգացման հիմք արդյունաբերության կաթվածահարություն եւ դատապարտվածություն, գերակշռող զանգվածային գործազրկություն ու մեծամասնության թշվառ, գետնաքարշ գոյություն... Հանրապետության երբեմնի իշխանությունները այս քաղաքում անցած տարիներին կործանարար կադրային քաղաքականություն եւ մերթ ժողովրդի իշխանությունը միակողմանի ու քիչ գործադիր ուժով ճնշելու, վերացնելու փորձարարություն են իրականացրել, մերթ սերմանել կեղծիքի, շորթումների ու երեսպաշտության մթնոլորտ: Արհամարհված եւ հուսահատության վիճակի է մատնված քաղաքի մտավորականությունը, տեխնիկական միտքը, մարդկանց մեջ մեռցվել է հավատը իշխանությունների, ապագայի հանդեպ:

Ահա այս պայմաններում են իշխանության գալիս ինչպես Շիրակի նոր մարզպետը, այնպես էլ Գյումրիի նոր քաղաքապետ Վարդան Ղուկասյանը: Նրանց կառավարման օրոք ո՞ւր կշարժվի Գյումրին, եւ կսկսվի՞ նրա իսկական առողջացումը՝ ցույց կտա ժամանակը: Ընտրված քաղաքապետի ցանկությունների անկեղծությանը ոչ ոք չի կասկածում, մնում է հավատալ նրա կարողությանը: Որքան էլ սահմանափակ են մեր պետության, նաեւ քաղաքի տեղական բյուջեի հնարավորությունները, այնուամենայնիվ, ծառացած հարցերի լուծման, սոցիալական արդարության հաստատման, մարդկանց հավատի վերականգնման գործում եւ այլ հարցերում քաղաքապետի անձն ու գործը պակաս կարեւոր չեն: Մնում է՝ հաջողության հասնելու հարցում ոչ պակաս կարեւոր է եւ այն, թե ինչպիսի թիմ կունենա նոր քաղաքապետը, ովքեր կլինեն եւ կաշխատեն նրա կողքին, նրա հետ, եւ ինչ ուժերի վրա նա կհենվի: Իհարկե, նաեւ ստանալով պետական մարմինների աջակցությունը:

ԳԵՂԱՄ ՄԻՐՏՈՅԱՆ

«Բարի կամքը» պատշաճ փոխհատուցում է ենթադրում

Նյութակա՞ն, թե՞ տեղեկատվական

1998-ի մայիսի 4-ին Հայաստանը Գերմանիային վերադարձրեց երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ժամանակ իբրեւ ավար ձեռք բերված 575 կտոր մշակութային արժեք: «ՀՀ գիտության ազգային ակադեմիայի գրադարանը ծանր տարիներին պահպանել է այդ գրքերը, հուսով եմ եւ վստահ, որ սա կհանդիսանա մեր բարիդրացիական հարաբերությունների հիմնաքարերից մեկը: Այս փաստը նախանշան կլինի այն երկրներին, որոնց մոտ դեռեւս կան այդպիսի արժեքներ», ասաց ԳԴՀ այն ժամանակվա արտգործնախարար Քլաուս Քինկելը: Դրանից հետո որեւէ երկիր հետեւե՞ց ՀՀ-ի օրինակին: Զանգվածային լրատվամիջոցներով, համենայն դեպս, դրա մասին չի տեղեկացվել: Թեպետ Հայաստանից նախագահական հատուկ ինքնաթիռով բերված մեծ նվերի մասին գերմանացիները լուր ունեցան, բայց, շատերի կարծիքով, ակնթարթային հաղորդումները պատշաճ արժեւորումից հեռու էին: Այսօր Հայաստանում շատերն այս վերադարձն իբրեւ «բարի կամքի» արտահայտություն չեն ընկալում՝ տանում են, առանց կարգին փոխհատուցման պատճառաբանությամբ: Այդպե՞ս է, թե ոչ՝ փորձեցինք պարզել Բեռլինում ՀՀ դեսպանությունից:

1998 թ. մայիսի 4. Վարդան Օսկանյան եւ Քլաուս Քինկել

ՕՆԻԿ ԳՈՒՅՈՒՄՃՅԱՆ

Իրականում ինչպիսի՞ արժեք է ՀՀ ազգային ակադեմիայի գրադարանի 1998-ի մայիսին ԳԴՀ-ին տրամադրած մշակութային հարստությունը, կարող է պարզվել Լյուբեկի, Համբուրգի, Բրեմենի գրադարանների կազմած կատալոգներից միայն: Այսօր պատրաստ է միայն Լյուբեկի գրադարանի կատալոգը, որը 1 տարի առաջ իրեն փոխանցածի դիմաց 30 հազար մարկի արժեքավոր սարքավորումներ (համակարգիչներ եւ ծրագրեր) է գնել՝ ՀՀ ազգային ակադեմիայի գրադարանին տրամադրելու համար: Այժմ խոսվում է դրանք Երեւան տեղափոխելու մասին:

Փոխհատուցում բառն այնքան էլ տեղին չէ, երբ խոսքը Բոննի արտգործնախարարության արխիվներին է վերաբերում, ասաց Բեռլինում ՀՀ դեսպանության խորհրդական Աշոտ Ալեքսանյանը: Նկատի ունեմ այն հանգամանքը, որ այդ արխիվները բաց են, եւ համապատասխան գումար մուծելուց հետո շատերն իրենց համար անհրաժեշտ նյութը կարող են պատճենահանել, վերցնել: Ինչ վերաբերում է փոխհատուցմանը, մենք կողմ ենք ոչ այնքան նյութականին, որքան քաղաքականին: Ասենք, որ ԳԴՀ-ն կարժեւորի, թե ինչ է կատարվել՝ հասարակությանը պատշաճ լուսաբանմամբ: Դեկտեմբերի 3-10-ը Երեւան կժամանի գերմանական մի պատվիրակություն՝ ամիսներ առաջ ցուցակագրված 50 հազար միավոր գրքերն ազգային ակադեմիայի գրադարանից Գերմանիայի մի շարք գրադարաններ տեղափոխելու նպատակով: ԳԴՀ-ում գրքերի հանձնման հանդիսավոր արարողությունը տեղի կունենա 2000-ի տարեսկզբին:

Ա. Հ.
Գերմանիա

ԿԱՐԾԻՔ

Ինչո՞ւ է կալանավորված մնում Աշոտ Բլեյանը

Ես խնդրում եմ բացատրել՝ ինչո՞ւ կարելի է մարդասպանության մեջ մեղադրվող Վանո Սիրադեղյանին նախաքննության ու դատավարության ժամանակ կալանքի չվերցնել, իսկ մանկավարժ Աշոտ Բլեյանին՝ չի կարելի:

Վերջերս մամուլում հրապարակվեց վճռաբեկ դատարանի նախագահ Հենրիկ Դանիելյանի խոսքը, որ Սիրադեղյանի խափանման միջոցը չի փոխվելու: Ոչ մի կերպ չեմ ըմբռնում՝ ի՞նչ վտանգ է ներկայացնում Աշոտ Բլեյանը այս հասարակության համար եւ ինչու պետք է նա չապացուցված հանցանքի համար պատիժ կրի (նոր մարդ սպանելու հրահանգ հաստատ նա չի տա): Երբ մի դեպքում հարգանքի ու զգուշության պատճառ է Սիրադեղյանի ներքին գործերի նախկին նախարար լինելու փաստը, ինչո՞ւ չի կարելի նման վերաբերմունք տածել նաեւ նախկին լուսնախարարի նկատմամբ: Գուցե պարզապես քաղաքական գործի՞չն են խուսափում կալանքի տակ առնել: Երբ հիշողությունս չի դավաճանում, Բլեյանն էլ է վերջին 10 տարիների քաղաքականության մեջ (մի տարբերությամբ, որ նա կամավոր խուսափեց ԱԺ պատգամավորի անձեռնմխելիությամբ զինվելուց): Երբ մեղմ մոտեցման պատճառը Սիրադեղյանի 4-ամյա որդին է, կարծում եմ Բլեյանի 4-ամյա աղջիկը իր հոր կարիքը չի՞ զգում: Երբ կուսակցությունը (ՀՀՇ) կարող է մնալ առանց առաջնորդի, նման մի պասիվ ու թղթի վրա արձանագրված կուսակցություն էլ Աշոտ Բլեյանն է գլխավորում:

Գուցե վախենում են, որ ազատ արձակված Բլեյանը կխուսափի՞ արդարադատությունից: Կարծեմ նախաքննության ընթացքում Բլեյանը Դուբայ չի մեկնել, ընդհակառակը, պատրաստակամորեն ներկայացել է դատախազություն եւ պարտավորվել, որ իր ողջ կոլեկտիվը աջակցի նախաքննությանը: Վերջապես, ըստ օրենսգրքի, կալանքը կիրառվում է, որպեսզի մարդը հանցանք չգործի: Երբ անգամ ենթադրենք, որ անհամբերությամբ սպասում է, որ բանտից դուրս գալով նորից պետական միջոցներ յուրացնի, ապա մայիսի սկզբից Բլեյանը ժամանակավորապես հեռացված է աշխատանքից, որտեղ իբր կատարվել են նրան վերագրվող բոլոր հանցանքները: 1000-ավոր մարդիկ այս ընթացքում դիմել են ՀՀ նախագահին, վարչապետին, ԱԺ նախագահին, գլխավոր դատախազին Աշոտ Բլեյանի խափանման միջոցը փոխելու խնդրանքով: Ոչ մի արձագանք: Անգամ երբ ենթադրենք, որ մեղադրյալ Բլեյանը «խոչընդոտում էր նախաքննությանը», ապա օգոստոսի 31-ից նախաքննությունն ավարտվել է եւ խոչընդոտել նա ֆիզիկապես չի կարող: Եվ այս ամենի մեջ մի վտանգավոր ենթատեքստ եմ տեսնում՝ մեր երկրում դադարել են մտավորականին հարգել, դպրոցից ու մանկավարժից ակնածել: Երբ դպրոցի տնօրենի նկատմամբ մեղադրանք է հարուցվում «անվճար կրթության սահմանադրական դրույթը խախտելու» կատեգորիայով, երբ առանց պետական հատկացումների դպրոցի տանիք կառուցելը հանցանք է դիտվում, ուրեմն մեր հասարակության մեջ ինչ-որ բան այնպես չէ: Ուրեմն իրական հանցագործներին թողած մեր արդարադատությունը բոլորովին այլ խնդրով է զբաղված:

ՆԱՐԻՆԵ ՄՆԱՑԱԿԱՆՅԱՆ
«Մխիթար Սեբաստացի» կրթահամալիրի ուսուցչուհի

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Այս մի օրն էլ ապրեցինք ու իմացանք, որ «Ար» հեռուստաընկերության հիմնադիր ու տնօրեն Մերուժան Տեր-Գուլանյանի ծննդյան օրն է, 50-րդ տարեդարձը: Ինքը համարձակորեն նշեց իր տարին ու թերթում տպագրելու համար մի լուսանկար տրամադրեց, որ 25 տարեկան է: Ասաց, որ դրանից հետո, վերջին 25 տարում գրեթե չի... կամ նախախնամություն): Ու կգա մի ժամանակ, երբ մենք շատ կափսոսանք այս կամ այն մտավորականի մասին ֆիլմ, հեռուստաեթերային որեւէ հաղորդում չնկարելու համար:

– Այո, մեզանից հեռացավ մեր ոգեղենության, հոգեւոր կյանքի խորհրդանիշը գնաց: Իր կյանքում նա նման էր լոկ ինքն իրեն, ոչ մեկին չնմանվեց, դաստիարակեց տես հագած մարդ էր: Աստված մարդուն ստեղծել է ազատ կամքով, նա ինքն այդ ազատ կամքը կրողն էր եւ ազատ կամքով էլ փորձում էր մեզ դաստիարակել: Բախտավոր է այն մարդը (նաեւ ես ու դու), որ նրան ճանաչել ենք... Ես ու Վահրամ Մարտիրոսյանն արդեն պայմանավորվել էինք այցելել նրան, բայց, ավաղ, չհասցրինք...

Մեր մեծերին չենք կորցնելու

Մերուժան Տեր-Գուլանյանը 50 տարեկան է

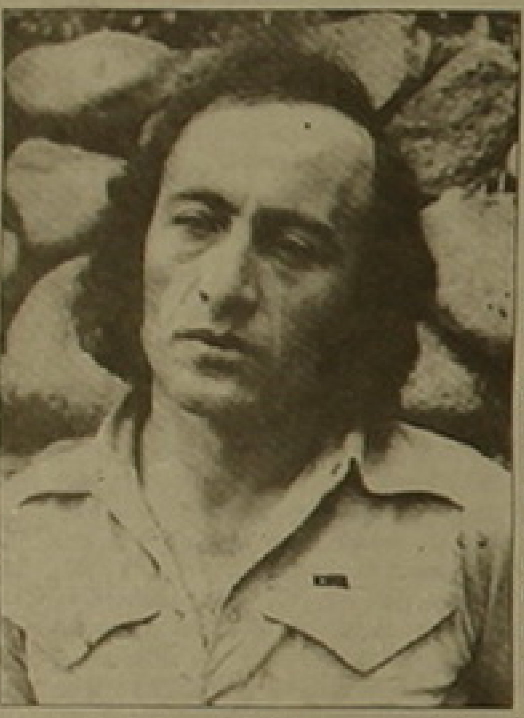

լուսանկարվել: Իր ծննդյան օրից մի քանի րոպե խլելով հարցազրույց տվեց «Ազգին»:

Ու քանի որ մեր զրույցն սկսվեց իր կենսագրության մի քանի էջ պարզաբանելուց, ապա ասաց.

– Աստված կյանք տվեց, եւ հասանք այս տարիքին: Աշխատեցի «Գարունում», ղեկավարեցի «Գարունը» եւ եկա «Ար»: Ստեղծեցի այս հեռուստաընկերությունը, որը գրանցվեց 1996 թ. եւ 1997 թ. հունվարի 13-ից եթեր դուրս եկանք: Այն նպատակը, որ դրել եմ իմ առջեւ, կարծես դրան հասել եմ, այսինքն ժողովուրդը սիրում է այս հեռուստալիքը, դիտում է հաճույքով: Հիմա պետք է վերջնականորեն ճշտել անելիքները, որ առաջ գնանք: 41 ծրագիր ունենք, որ պետք է կյանքի կոչել: Բայց դրանց իրականացման համար փող է պետք: Հույս ունենք, որ պայմանները երկրում կլավանան, եւ անկախ հեռուստաընկերությունները կաշխատեն նորմալ ձեւով, ավելի մեծ արդյունավետությամբ:

– Պրն Տեր-Գուլանյան, մեր զրույցը տեղի է ունենում այն օրը, երբ մեզ արդեն հայտնի է, որ կյանքից հեռացել է հայ մտավորականներից մեկը Լեւոն Ներսիսյանը: Այսպես գնում են մեծերը (կյանքի օրենք է փայլուն սերունդ: Եթե այդ տարիների համալսարանի ուսանողությունն այլախոհ դարձավ (լավ իմաստով), ապա Լեւոն Ներսիսյանի ավանդն անշուշտ շատ մեծ է: Դու շատ լավ ես հիշում, որ Լեւոն Ներսիսյանից հետո նոր միայն մենք ծանոթացանք Քամյուի, Կաֆկայի թարգմանական գործերին: Այո, մենք շատ բանով պարտական ենք Լեւոն Ներսիսյանին: Նա իսկապես Քրիս–

– Այսպես կգնան շատերը, չէ՞, ու մենք վաղը, մյուս օրը կրկին ափսոսալու ենք: Մենք պետք է նկարենք բոլոր մեր մեծերին, բոլորին:

– «Ար»-ն ստանձնել է այս պատասխանատվությունը: Ես քեզ խոսք եմ տալիս:

Հույս ունենանք, որ մեր պետության սուղ միջոցներից գումար կհատկացվի, եւ մեր մեծերին կկարողանանք նկարահանել: Մերուժան Տեր-Գուլանյանի հետ մեր այս փոքրիկ զրույցն ավարտենք հավատով, որովհետեւ ինքը Տեր-Գուլանյանն արդեն ապացուցել է, որ հայ մշակույթի արժեքների պահպանման համար կարող է մեծ գործ անել: Անշուշտ, բոլորս ենք հիշում, որ մի քանի տարի առաջ մենք կրկին բախտ ունեցանք դիտելու Գրիգորի Կոզինցեւի «Համլետ» կինոնկարի հայկական տարբերակը, որը վաղուց ոչնչացված էր համարվում: Ի պատիվ Մերուժան Տեր-Գուլանյանի՝ այսօր մենք այդ թանկ արժեքն ունենք: Հավատանք, որ մեր այս զրույցի ժամանակ հնչած խոստումն էլ իրականություն կդառնա, որովհետեւ Մերուժան Տեր-Գուլանյանը դեռ շատ երիտասարդ է ու ծրագրերով լեցուն...

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

ՊԵՂՈՒՄՆԵՐ

Շուշին հնագույն բնակավա՞յր...

Այս տարվա հոկտեմբերին Շուշիի պատմաերկրագիտական թանգարանի աշխատակիցները քաղաքի հյուսիս-արեւելյան մասում հայտնաբերել են քարե շրջանագծեր: Հայտնաբերված խեցեղենի կտորները, ըստ թանգարանի աշխատակիցների, պատկանում են Քուռ-արաքսյան մշակույթի էնեոլիթյան կամ բրոնզեդարյան ժամանակաշրջանին: Հնագիտական եզրահանգումներ կատարելու գործում նրանց, թերեւս, խանգարում է պեղումների վայրում մետաղների բացակայությունը: Միեւնույն ժամանակ, դա վկայում է դրանց հնամենի լինելու մասին:

Խումբը դժվարացավ նաեւ դամբանաշարքի դիրքի մասին մոտավոր պատկերացում կազմելիս, սակայն բաղումների դասավորությունը նրանց հիմք է տալիս այն կապելու տիեզերածնության եւ պաշտամունքների հետ:

Մեկնաբանելով իրենց յուրօրինակ հետախուզությունը, թանգարանի տնօրեն Աշոտ Հարությունյանն ասաց, որ իրենց ձեռնարկումը հեռու է հնագիտական պեղումներ կոչվելուց եւ ավելի շատ նպատակ ունի Հայաստանի ու Արցախի համապատասխան մասնագետների ուշադրությունը գրավելու:

Միայն մասնագիտական ուսումնասիրություններից հետո կարող ենք ստույգ կարծիք կազմել գտածոների մասին: Իսկ մինչ այդ կարելի է հավաստիորեն պնդել, որ Շուշին շատ ավելի հին բնակավայր է, քան ներկայացվում է մինչ այժմ առկա պատմահնագիտական գրականության մեջ, նշեց Ա. Հարությունյանը:

Այսպես թե այնպես, պարզ է մի բան, որ Արցախը դեռեւս կարիք ունի հնագիտական նոր, լուրջ ուսումնասիրությունների:

ԿԻՄ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ
Ստեփանակերտ

Գերաստղերը շողշողացին միմյանց

Մեծահամբավ Վիկտոր Համբարձումյանը մինչեւ իր բազմաբեղուն կյանքի 88-րդ տարին, մի առանձնակի սիրով էր վերհիշում հանդիպումը մեծն Հովհ. Թումանյանի հետ:

– Դա Թիֆլիսում էր, 1918 թվականին, հաճույքով պատմում էրականավոր գիտնականը: Ռուսական մեր գիմնազիայի ցերեկույթին ներկա պիտի լիներ թիֆլիսյան գրական-մշակութային եւ հասարակական կյանքի ամենանշանավոր այրը՝ Հովհաննես Թումանյանը, ուստի տենդագնորեն էինք նախապատրաստվում միջոցառմանը:

Եկավ եւ սպասված օրը: Սիրված բանաստեղծի մուտքը դահլիճ ընդունվեց հոտնկայս, երկարատեւ, որոտալից ծափահարություններով:

Ցերեկույթի լեզուն բացառապես հայերենն էր: Երբ հասավ ելույթի իմ հերթը, ես՝ տասնամյա աշակերտս, մանկական գիլ ու կայտառ ձայնով, անկաշկանդ եւ այնպիսի ներշնչանքով արտասանեցի Հովհ. Հովհաննիսյանի քնարական եւ հայրենասիրական բանաստեղծություններից, որ Թումանյանն ինձ մոտը կանչեց: Նա գրկեց ինձ, ջերմ համբուրեց, շոյեց գլուխս, հարցրեց ով լինելս: Պարզվեց, որ լավ ճանաչում է հորս՝ Համազասպ Համբարձումյանին (հայրս արդեն մի քանի գրքի հեղինակ էր):

Ուսուցիչներս հպարտորեն պատմեցին իմ աստղագիտական հակումների մասին: Թումանյանը ե՛ւ զարմացավ, ե՛ւ շատ ուրախացավ:

– Ո՞րն է երկնքի ամենապայծառ աստղը,– հարցրեց:

– Շնաստղն է՝ Սիրիուսը, վստահ պատասխանեցի ես:

Կրկին համբուրեց ինձ: Սպա՝

– Սիրիուսը, Սիրիուսը,– բազմանշանակ կրկնեց նա: Եվ, ով գիտե, գուցե եւ բանաստեղծն արդեն հղացել էր գրել իր խոհական-փիլիսոփայական գոհարներից մեկը՝ «Սիրիուսի հրաժեշտը»: Այնքան եմ ներշնչվել Թումանյանով, ընդհանրապես՝ պոեզիայով, որ ինձ միշտ թվացել է, թե գիտնական լինելուց զատ նաեւ պոտենցիալ բանաստեղծ եմ...

Թումանյանն իմ ողջ կյանքի ուղեկիցն է եղել: Տասնամյակներ շարունակ աչքերիս առաջ է նրա սլացիկ, առինքնող հասակը եւ, մանավանդ, թումանյանական անկրկնելի, հմայիչ ժպիտը:

Ահա այսպես, ճակատագրի բերումով միմյանց հանդիպեցին Ամենայն հայոց բանաստեղծն ու ապագա աշխարհահռչակ աստղագետը, երեւելի այրեր, որոնք հավերժ կողք-կողքի են՝ իբրեւ հայոց մեծերի համաստեղության մշտավառ գերաստղեր:

ՍԵՐԺ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ
Աշտարակ

Ծաղիկներ՝ Մոնթեին, նաեւ «Մոնթեականով»

Օրերս լրացավ Մոնթե Մելքոնյանի ծննդյան 42-րդ տարեդարձը, ում կապակցությամբ նրա անունը կրող համալսարանի ուսանողներս այցելեցինք Եռաբլուր՝ մեր երախտիքի տուրքը մատուցելու հայրենանվեր գործչին: Բարձունքում՝ Արարատ լեռան մշտական հսկողության ներքո, հանգչում էին ազգի լավագույն զավակները, որոնց շնորհիվ այժմ մենք Արցախ ունենք: Հեռանալիս լուռ թախիծով բաժանվեցինք Մոնթեի շիրմաքարից, բայց նրա հայրենասիրական ոգին, ինչպես մի անշեջ կրակ, ամբողջ ճանապարհին ուղեկցեց մեզ:

Խ. Աբովյանի անվան մանկավարժական ինստիտուտի մեծ դահլիճում նույն օրը «Մոնթե Մելքոնյան համալսարանը» կազմակերպել էր նաեւ գիտաժողով՝ նվիրված Մոնթեի ծննդյան տարելիցին: Բացման խոսքն ասաց նույն կրթօջախի ռեկտոր, պատմական գիտությունների թեկնածու ժենյա Գասպարյանը: Զեկուցումով հանդես եկան պրոռեկտոր Ս. Գասպարյանը, դասախոսները եւ այլն: Մեծ խանդավառությամբ իրենց սրտի խոսքն ասացին ուսանողները: Գիտաժողովին ներկա էին եւ ելույթ ունեցան բազմաթիվ հյուրեր՝ «Մոնթե Մելքոնյան» ռազմամարզական վարժարանի ներկայացուցիչները, ՀՀ ԱԺ-ի պատգամավոր, համալսարանի դասախոս Վազգեն Խաչիկյանը, ինչպես նաեւ զոհված ազատամարտիկներ Տիգրան Սարգսյանի մայրը եւ Թաթուլ Կրպեյանի քույրը:

Ի դեպ, մի ուրախալի եւ կարեւոր փաստ եւս. այդ օրն ուսանողների ջանքերով լույս տեսավ կրթօջախի պարբերականի՝ «Մոնթեական» թերթի անդրանիկ համարը, ինչից ոգեւորված էին համալսարանի ուսանողները եւ դասախոսները: Թերթն առայժմ լույս կտեսնի ամիսը մեկ անգամ, պարբերականության ու տպաքանակի մեծացման հեռանկարներով:

ԱՇԽԵՆ ՔԵՇԻՇՅԱՆ
Լրագրության բաժնի առաջին կուրսի ուսանողուհի

Պրոֆ. Տատրյանի ուսումնասիրությունների հաջողությունը

ԱՄՆ-ում եւ Կանադայում գործող Զորյան հիմնարկի (որի ցեղասպանության ուսումնասիրությունների տնօրեն է նշանակվել վերջերս պրոֆ. Վահագն Տատրյանը) «Յառաջ» թերթում տպագրված մամուլի հաղորդագրությունը տեղեկացնում է, որ այս տարվա փետրվարին լույս ընծայված պրոֆ. Տատրյանի «Warrant of Genocide» գիրքը երեք ամիս հետո արդեն սպառված էր զարմանքն առաջացնելով Ռաթգըրս համալսարանի հետ կապված «Տրանզեկշն» հրատարակչատան տնօրենի, որի խոստովանությամբ նման ակադեմիական հրատարակությունների սպառումն առնվազն երկու տարի է պահանջում:

Հաղորդագրությունը նշում է նաեւ, որ պրոֆեսոր Տատրյանի նախորդ գիրքը «Histoire du Genocide Armenien» (հրատարակված ֆրանսիական «Stock» հրատարակչատան կողմից), նույնպես սպառվել է եւ հաշվի առնելով Շվեյցարիայի, Բելգիայի, Կանադայի եւ Լիբանանի ֆրանսախոս ընթերցողների հետաքրքրությունը, նախատեսվել է գրքի երկրորդ հրատարակություն: Նշվում է, որ 2001 թ. նախատեսվում է գրքի հունարեն թարգմանությունն Աթենքում, իսկ անգլերեն բնագիրն արդեն չորրորդ տպագրությունն է թեւակոխում:

Բացի այդ, անցյալ ապրիլին Փարիզում տեղի ունեցած «Պետություն եւ ցեղասպանություն» գիտաժողովում պրոֆ. Տատրյանի զեկուցումը հրատարակվելու է «Cahiers de lOrient» գիտական պարբերականի 2000 թ. հունվարյան համարում:

Հուլիսի 26-ից օգոստոսի 5-ը, Լիբանանում եւ Սիրիայում տված դասախոսությունների շարքի ավարտին, պրոֆեսորն ընտրվել է Սիրիայի աշխարհագրական ընկերության պատվավոր անդամ: Դասախոսություններին ներկա են եղել արաբ ակադեմիկոսներ եւ մտավորականներ, որոնց թվում նաեւ Զորջ Ջաբուրը՝ նախագահ Ասադի նախկին խորհրդականը, հեռուստատեսությամբ հեռարձակվել է հարցազրույց պրոֆ. Տատրյանի հետ:

Մյուս կողմից, Ավստրալիայի Մակքուարի համալսարանի ցեղասպանության կենտրոնի հրատարակած «International Network on Holocaust and Genocide» պարբերականում լույս տեսած Տատրյանի հոդվածը քննական ուսումնասիրության պարտադիր նյութ է հայտարարվել ԱՄՆ-ի հայտնի Բրաուն համալսարանի քաղաքական ցեղասպանություն դասընթացի համար, իսկ միջազգային օրենքի համաշխարհային հռչակ վայելող պրոֆ. Բասիունին, որ իրավաբանական միջազգային երկու ընկերությունների նախագահն է եւ անդամ Լոյոլա համալսարանի իրավաբանական կաճառի, իր միջազգային օրենքին նվիրված 610 էջանոց կոթողային աշխատասիրության մեջ բազմաթիվ մեջբերումներ է արել պրոֆ. Տատրյանից եւ նրա գործերն արժեքավորելով, իր գրքի 63-րդ էջում գրել է. «Տատրյանի երկասիրությունները իրավաբանական տեսակետից ամենահամոզիչներն են եւ ամենամոտիկը պատմական ճշմարտությանը»:

Հ. Օ.

ՕՐԱՑՈՒՅՑ

Նոյեմբերի 30

- 1667 թ. ծնվել է անգլիացի գրող, երգիծաբան Ջոնաթան Սվիֆթը: Նա հեղինակն է ողջ աշխարհին հայտնի «Գուլիվերի ճանապարհորդությունը» վեպի, հավերժական ու անմահ մի գրքի, որը հիացմունքով պետք է ընթերցեն բոլոր ժամանակներում եւ սոցիալ-քաղաքական բոլոր համակարգերում:
- 1835 թ. ծնվել է ամերիկացի գրող Մարկ Տվենը: Ինչպես համաշխարհային գրականության պատմության մեջ հաճախ է պատահել, Տվենը սկսել է գրել իր նյութական վիճակը փոքր-ինչ բարելավելու հույսով:
- 1874 թ. ծնվել է Մեծ Բրիտանիայիականավոր պետական գործիչ Ուինստոն Չերչիլը: Նա սերում էր դուքս Մալբորոների հարուստ եւ անվանի ընտանիքից: Ավելի քան կես դար նա նախարարական պաշտոններ է գրավել բազմաթիվ կառավարությունների օրոք, որոնք մեկը մյուսի հետեւից փոխվում էին, իսկ Չերչիլն անփոփոխ հրավիրվում էր մասնակցելու բոլոր կաբինետների աշխատանքներին, իսկ վերջին շրջանում գլխավորում էր դրանց: ԱՄՆ նախագահ Ջոն Քենեդին Չերչիլի մասին իր աշխատության մեջ նրան անվանում է արդիականության ամենամեծ քաղաքագետ:
- 1900 թ. մահացել է անգլիացի գրող եւ դրամատուրգ Օսկար Ուայլդը: Նրա տաղանդը դրսեւորվել է տարբեր ժանրերում. նա գրել է տարբեր հոդվածներ, պամֆլետներ, պոեմներ, պատմվածքներ, բանաստեղծություններ, վեպեր, դրամաներ, կատակերգություններ: Ուայլդի համար կյանքը ծգտումն է զվարճությունների եւ հաճույքների ճանապարհով: Նրա կենսական դիրքորոշումն առավել լիակատար արտացոլված է «Դորիան Գրեյի դիմանկարը» վեպում, ուր բարոյականությունն ու հասարակության պայմանականությունները մերժվում են հանուն հաճույքի:
- 1939 թ. մահացել է գերմանացի գյուտարար Մաքս Սկլադանովսկին՝ կինեմատոգրաֆիայի ստեղծողներից մեկը: 1895 թ. նա, անկախ Լյումիեր եղբայրներից, ստեղծել է նկարահանման ապարատ՝ բիոսկոպ: Սկլադանովսկին մի քանի ֆիլմ է նկարահանել եւ 1895 թ. նոյեմբերին ցուցադրել Բեռլինում:
- Հին հայկական տոմարով Տրէ ամսվա Գիշերավար օրն է:

ՆՈՒՐԱ ՇԱՀԻՆՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

մարզական

ՖՈՒՏԲՈԼ

Խաղը չկայացավ ցրտի պատճառով ...

UEFA CUP

ՈւԵՖԱ-ի գավաթի խաղարկության 1/16 փուլի մասնակից թիմերն անցկացրեցին առաջին հանդիպումները: Սակայն ճշտենք «Սպարտակ»-«Լիդս» խաղը չկայացավ: Հանդիպման օրը նոյեմբերի 25-ի առավոտյան երկու թիմերի ղեկավարները, ՈւԵՖԱ-ի ներկայացուցիչներն ու գլխավոր մրցավար Անդերս Ֆրիսկը (Շվեդիա) ուղեւորվեցին «Դինամո» մարզադաշտ, որտեղ պետք է կայանար մրցախաղը: Որոշվեց, որ նման ցրտի (-18°) եւ խաղածածկի պատճառով հնարավոր չէ խաղ անցկացնել: Դիտարկվեց նաեւ «Լուժնիկի» մարզադաշտի տարբերակը, բայց պարզվեց, որ նրա խաղադաշտն ավելի վատ վիճակում է: Թիմերի ներկայացուցիչները համաձայնության եկան, որ հանդիպումն անցկացնեն Բուլղարիայում Սոֆիայի «Լեւսկի» մարզադաշտում, դեկտեմբերի 2-ին: Մոտավոր հաշվարկներով, «Սպարտակը» 1 մլն դոլարի վնաս կրեց խաղը տեղափոխելու պատճառով:

Չափազանց անսպասելի հաշիվ գրանցվեց Վիգոյում, որտեղ մրցեցին «Սելտան» ու «Բենֆիկան»: Երբեմնի անհեղ պորտուգալական թիմը պարտվեց 0-7 ջախջախիչ հաշվով: «Սելտայի» կազմում հատկապես աչքի ընկավ նախկին մոսկվացի Վալերի Կարպինը:

Անսպասելի էր նաեւ չեխական «Սլավիայի» 4-1 խոշոր հաշվով հաղթանակը բավականին ուժեղ «Ստյաուայի» նկատմամբ:

Իտալական հինգ թիմերից վստահ խաղաց միայն «Յուվենտուսը»: Նրա մրցակիցը հունական «Օլիմպիակոսը», հանդիպման միայն առաջին կեսում կարողացավ հավասար խաղ ցույց տալ: Դաշտի տերերը բացեցին հաշիվը, իսկ այնուհետեւ թուրինցիներ Տուդորը, Կովաչեւիչը եւ Ինձագին երեք գնդակ խփեցին հույների դարպասը:

«Արսենալի» բացահայտ առավելությամբ ընթացավ նրա հանդիպումը «Նանտի» հետ: Օվերմարսը, Ուինտերբուռնը եւ Բերգկամպը երեք գոլ խփեցին հյուրերին եւ պատասխան խաղից առաջ կարող են հանգիստ լինել:

Չեմպիոնների լիգայի երկու անհաջողակների «Գլազգո ռեյնջերսի» եւ «Բորուսիայի» մրցախաղը հետաքրքրությամբ էր սպասվում: Հետաքրքիր պայքար ծավալվեց, որտեղ նախ իր դարպասը գոլ խփեց գերմանացի Կոլերը, ապա Ուոլեսը կրկնապատկեց հաշիվը:

Բայց ինքնագոլերով «աչքի ընկավ» մեկ այլ խաղ «Լանս»-«Կայզերսլաուտերն» հանդիպումը: Նախ առաջին խաղակեսում դաշտի տերերի ֆուտբոլիստ Սիկորան գոլ խփեց իր թիմին, ապա հաշիվը կրկնապատկեց գերմանացի Վագները, իսկ երբ խաղավարտին 5 րոպե էր մնացել, «Կայզերսլաուտերնի» պաշտպան Շյոնբերգը կրճատեց հաշվի տարբերությունը` գնդակն ուղարկելով սեփական դարպասը:

«Ռոմա» (Իտալիա)-«Նյուքասլ» (Անգլիա)`	1-0
«Ուդինեզե» (Իտալիա)-«Բայեր» (Գերմանիա)`	0-1
«Բոլոնիա»(Իտալիա)-«Գալաթասարայ» (Թուրքիա)`	1-1
«Պարմա» (Իտալիա)-«Շտուրմ» (Ավստրիա)`	2-1
«Օլիմպ.»(Հունաստան)-«Յուվենտուս» (Իտալիա)`	1-3
«Պանաթին.»(Հունաստան)-«Դեպորտիվո» (Իսպանիա)`	4-2
ԱԵԿ (Հունաստան)-«Մոնակո» (Ֆրանսիա)`	2-2
«Վոլֆսբուրգ»(Գերմանիա)-«Ատլետիկո» (Իսպանիա)`	2-3
«Այաքս» (Հոլանդիա)-«Մալյորկա» (Իսպանիա)`	0-1
«Սելտա»(Իսպանիա)-«Բենֆիկա» (Պորտուգալիա)`	7-0
«Արսենալ» (Անգլիա)-«Նանտ» (Ֆրանսիա)`	3-0
«Լանս» (Ֆրանսիա)-«Կայզերսլ.» (Գերմանիա)`	1-2
«Լիոն» (Ֆրանսիա)-«Վերդեր» (Գերմանիա)`	3-0
«Գլազգո» (Շոտլանդիա)-«Բորուսիա»(Գերմանիա)`	2-0
«Սլավիա» (Չեխիա)-«Ստյաուա» (Ռումինիա)`	4-1
«Սպարտակ»(Ռուսաստան)-«Լիդս»(Անգլիա)` հետաձգ.	

ՈւԵՖԱ-ի գավաթի այս փուլի պատասխան խաղերը կանցկացվեն դեկտեմբերի 9-ին:

Հիմնական թեկնածուն Օլեգ Բլոխինն է

Ուկրաինայի վարչապետ Վալերի Պուստովոյտենկոն, որը միաժամանակ երկրի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի նախագահն է, հայտարարել է, որ ազգային հավաքականի գլխավոր մարզիչ Յոզեֆ Սաբոն անպայման պետք է ազատվի զբաղված պաշտոնից: Ղեկավարների դժգոհությունը հասկանալի է. 2000 թ. Եվրոպայի առաջնության անցումային խաղերում Ուկրաինայի հավաքականը պարտություն կրեց Սլովենիայի ոչ ուժեղ թիմից եւ զրկվեց եկող տարի Հոլանդիայի ու Բելգիայի խաղադաշտերում հանդես գալու իրավունքից:

Այժմ երկրի հավաքականի գլխավոր մարզչի մի քանի թեկնածուներ կան: Ազգային թիմը ղեկավարելու բոլորից մեծ հնարավորություններ ունի հանրահայտ ֆուտբոլիստ, Կիեւի «Դինամոյի» խաղացող Օլեգ Բլոխինը: Նա մարզչական մեծ փորձ ունի, աշխատել է արտասահմանյան ակումբներում: Բլոխինը բազմիցս հայտարարել է, որ կցանկանար աշխատել Ուկրաինայում:

Բրազիլացիների հաղթանակը

Ավստրալիայում ավարտվեց աշխարհի մինչեւ 17 տարեկան ֆուտբոլիստների առաջնությունը:

Պատանեկան հավաքականների մրցակցությունը շատ լարված էր: Հատկանշական է, որ երկու կիսաեզրափակիչ խաղերը` Բրազիլիա-Գանա եւ Ավստրալիա-ԱՄՆ, ավարտվեցին 2-2 հաշվով, եւ հաղթողներին որոշեցին լրացուցիչ 11 մետրանոցները: Դրանցում ավելի դիպուկ գտնվեցին Բրազիլիայի եւ Ավստրալիայի հավաքականները, որոնք էլ եզրափակչում վիճարկեցին հաղթողի կոչումը:

Վճռական խաղն անցավ Բրազիլիայի ֆուտբոլիստների մեծ առավելությամբ, բայց նրանք չկարողացան գրավել մրցակցի դարպասը: Հանդիպումն ավարտվեց 0-0 հաշվով, իսկ լրացուցիչ 11 մ հարվածները հաջողություն բերեցին Պելեի հետնորդներին: Հաղթելով 8-7 հաշվով Բրազիլիայի հավաքականը նվաճեց աշխարհի չեմպիոնի կոչումը: Հաղթողներին մրցանակը հանձնեց նրանց հայրենակիցը` ՖԻՖԱ-ի երկարամյա նախագահ Ժոաո Ավելանժը:

Երրորդ տեղի համար պայքարում Գանայի պատանիները 2-0 հաշվով հաղթեցին ԱՄՆ-ի իրենց հասակակիցներին:

ԹԵՆԻՍ

Սամփրասը` աշխարհի չեմպիոն

Գերմանիայի Հանովեր քաղաքում ավարտվեց պրոֆեսիոնալ թենիսիստների աշխարհի 10-րդ առաջնությունը:

Ամենաբարձր վարկանիշներ ունեցող ութ ուժեղագույնները նախ երկու խմբերում պայքարեցին շրջանային մրցակարգով: Ահա նախնական մրցումների արդյունքները. «կարմիր» խումբ- 1. Անդրե Աղասի (ԱՄՆ)` 3 հաղթանակ, 2. Փիթ Սամփրաս (ԱՄՆ)` 2, 3. Գուստավո Կուերտեն (Բրազիլիա)` 1, 4. Նիկոլաս Լապենտի (Էկվադոր)` 1, «սպիտակ» խումբ– 1. Նիկոլաս Կիֆեր (Գերմանիա)` 2, 2. Եվգենի Կաֆելնիկով (Ռուսաստան)` 2, 3. Թոդ Մարտին (ԱՄՆ)` 1, 4. Թոմաս Էնքվիստ (Շվեդիա)` 1 հաղթանակ:

Այնուհետեւ առաջնությունը շարունակվեց օլիմպիական մրցակարգով: Կիսաեզրափակիչներից մեկում Սամփրասը 6-3, 6-3 հաշվով հաղթեց Կիֆերին, մյուսում Աղասին 6-4, 7-6 հաշվով` Կաֆելնիկովին: Ի դեպ, սա Անդրեի 600-րդ հաղթանակն էր ATP մրցաշարերում:

Եզրափակիչ մրցախաղն ընթացավ Սամփրասի առավելությամբ: Նա կարողացավ բոլոր առումներով գերազանցել համաշխարհային դասակարգման թիվ մեկ թենիսիստ Աղասիին, հաղթեց 6-1, 7-5, 6-4 հաշվով եւ նվաճեց աշխարհի չեմպիոնի կոչումը: Սա Սամփրասի հինգերորդ հաղթանակն է աշխարհի առաջնություններում: Այս հաջողության շնորհիվ Սամփրասն ուժեղագույնների դասակարգման ցուցակում 5-րդ տեղից բարձրացավ 3-րդ տեղը: Չեմպիոնը ստացավ 1 մլն 380 հազար դոլար պարգեւավճար, իսկ փոխչեմպիոն Աղասին` 700 հազար դոլար:

Մալեեւա-Բերբերյանի հաջողությունը

Թաիլանդի Պատայա քաղաքում անցկացված կանանց միջազգային մրցաշարում խոշոր հաջողության հասավ բուլղարահայ Մագդալենա Մալեեւա-Բերբերյանը: Եզրափակիչ տանող ճանապարհին նա հաղթեց մի շարք ճանաչված թենիսիստուհիների, իսկ վճռական խաղում 4-6, 6-1, 6-2 հաշվով պարտության մատնելով Լյուքսեմբուրգի ներկայացուցիչ Աննե Կրեմերին, նվաճեց գլխավոր մրցանակը:

Սա Մալեեւա-Բերբերյանի մարզական կարիերայի ընթացքում WTA մրցաշարերում տարած 6-րդ հաղթանակն է: Սակայն Պատայայի «Վոլվոյի» գավաթի խաղարկությունում հաջողությունը ծնվ բերվեց երկար ընդմիջումից հետո: Մագդալենան իր նախորդ հաղթանակը տարել էր ավելի քան չորս տարի առաջ` 1995 թվականին:

ԳԵՂԱՍԱՀՔ

Երեք առաջին մրցանակ

Պետերբուրգում անցկացվեց գեղասահքի աշխարհի գավաթի 5-րդ փուլը` Ռուսաստանի գավաթի խաղարկությունը:

Չորս մրցաձեւերից երեքում հաղթող ճանաչվեցին Ռուսաստանի գեղասահորդները: Կանանց մենասահքում առաջին տեղը գրավեց Իրինա Սլուցկայան: Պատվո պատվանդանի երկրորդ եւ երրորդ աստիճանները եւս զբաղեցրին ռուսաստանցի աղջիկները. երկրորդ տեղում է Յուլյա Սոլդատովան, երրորդում` Ելենա Սոկոլովան: Տղամարդկանց մրցապայքարում հաղթեց Եվգենի Պլյուշենկոն, իսկ երկրորդ տեղում մեկ այլ ռուսաստանցի է` Ալեքսանդր Աբտը: Սպորտային զույգերի մրցումներում ուժեղագույնները բացակայում էին, ինչը Մարիա Պետրովա-Ալեքսեյ Տիխոնով երկյակին հնարավորություն տվեց նվաճել հաղթողի կոչումը: Պարային զույգերի մրցակցությունում անսպասելիորեն առաջին տեղը գրավեցին իտալացիներ Բարբարա Ֆուզար Պոլին եւ Մաուրիցիո Մարգալիոն: Հաղթողներն իրենցից ետ թողեցին կանադական Շեյլին Բյուռնվիկ-Վիկտոր Կրաատց ուժեղ երկյակին:

ԲԱԺԻՆԸ ՎԱՐՈՒՄ Է
ՌԱԶՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

Նախորդ համարում տպագրված մրցանակային խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց

1 Քաջվարդ 2 «Սմբանիո» 4 Սատարը 5 Արիադնե 7 Սարկազմ 8 «Ջոկոնդա» 9 Տոպա 10 Օսման 16 Երկու 17 «Լենդ» 19 Զուռնա 20 Նանսի 22 Ուռա 23 Ափան 24 «Լավանդա» 25 Արեգունի 26 Հարալա 27 Ալկմենե 29 Գորկի 31 Սեու 32 Շեփ 36 Սալոր 37 Սոդոմ 39 Լագո 40 Լեգոս 42 Ախտա 43 Սալու 44 Վարուխա 45 Տոլստոյ 47 Նիագարա 48 Դեմետրա 50 Աքնաշող 51 Սարոյան 52 Կարուս 53 Այովա

Հորիզոնական

1 Քաջահավ 3 Ամսեդրամ 6 «Ապարեզ» 11 Կարոս 12 Իշխար 13 Նաբաղ 14 Դիանա 15 Դեղալու 18 Քրիզանթեմ 21 Անոթիակ 24 Լուանդա 26 Հավախա 28 Ագի 30 Երեմիա 32 Շարկալդ 33 «Ծարավ» 34 Ռուգալու 35 Իգլաքել 36 Սիս 38 Ալկալի 41 «Սալոմե» 44 Վոլկլաա 46 Անդրոմեդա 49 Ամադեուս 54 Լուանա 55 Փայլակ 56 «Տոսկա» 57 Տարլուսը 58 Սեկկոյա 59 Ժամկոչյան 60 Արգիշան

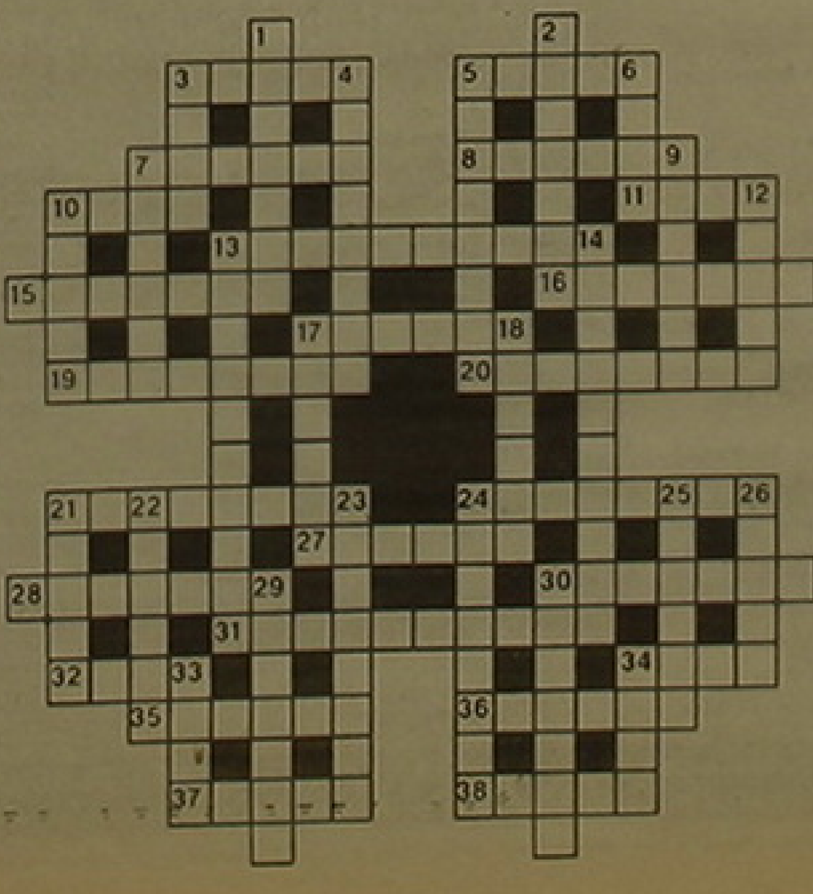

ԽԱՉԲԱՌ

Ուղղահայաց

1. Պղնձյա փողային նվագարան: 2. Երջանկության եւ հաջողության աստվածուհին հին հռոմեական դիցարանում: 3. Առածգական թելանման հյուսվածք մարդու եւ կենդանիների մարմնում: 4. Անհետացած խոշորամարմին կենդանի: 5. Կոճավորների, դաստակորների երկար եւ լայն թիկնոցանման վերնազգեստը: 6. Որեւէ բան գործողության մեջ դնող միջոց, հիմք, հենարան: 7. Քարի տեսակ: 9. Պետություն Հյուսիսային Ամերիկայում: 10. Միջնադարյան ճարտարապետական հուշարձան Անիում` ...ի պալատ: 12. Հայկական հեռուստատեսային կարճամետրաժ կինոնկար: 13. Հայաթնակ ավան Ռուսաստանի Կրասնոդարի երկրամասում: 14. Հայկական ազգանուն: 17. Այն չափով, այն քանակով իմաստ արտահայտող բառ: 18. Գրենական պիտույք: 21. Ամերիկյան կինոդերասանուհի. Մամուլյանի կինը: 22. Ոչ հեծյալ զորք: 23. Կենդանի մարմինների կյանքի եւ զարգացման օրինաչափությունների ուսումնասիրությամբ զբաղվող: 24. Վախթանգովի ստեղծած ստուդիային համաշխարհային ճանաչում բերած ներկայացումը: 25. Հունական դիցաբանության մեջ գեղեցիկ պատանի, գետերի Կեփիսոս աստծո որդին, որն իր արտացոլանքը գետում տեսնելով, սիրահարվում է դրան եւ այնքան ժամանակ է նայում արտացոլանքին, որ դալկանում ու մեռնում է այդ սիրուց: 26. Չափողական մարդու խորհրդանիշ-անուն: 29. Հարկատուների ցուցակ Հին Հռոմում: 30. Տածոտակ ծխախոտ, թութուն: 33. Ախուրյանի վտակներից: 34. Հասկի վրայի փշանման բարակ մազը:

Հորիզոնական

3. Արեւելյան Եփրատի թուրքական անունը: 5. Հույն փիլիսոփա, մաքենաեղկոս, նեոպլատոնականության ներկայացուցիչ (410-485): 7. Ֆրանսիացի ավիակոնստրուկտոր, օդաչու: 8. Աղավնակերպ թռչուն: 10. Ֆրանսիական քաղաքական հասարակական հանդես: 11. Չկնորսական պարագա: 13. Ե. Չարենցի ժողովածուներից: 15. Հայտնի պատկերասրահ ունեցող քաղաք Գերմանիայում: 16. Հայ Արեւելունիների հարստության վերջին թագավորը: 17. Ընտանի կենդանի: 19. Քաղաք, ոստան, որտեղ տեղավորված է տվյալ երկրի թագավորի կամ հոգեւոր առաջնորդի աշխատատեղին: 20. «Մասյան ողբերգության» երկի հեղինակը: 21. Հայոց արքունիքում իշխանների եւ նախարարների ունեցած տեղերի, գահերի կամ պատվաստիճանների ցուցակ: 24. Յուղատու բույս, գերչակ: 27. Սոլորակ: 28. Չափազանցությունների վրա հիմնված գեղարվեստական ստեղծագործության ոճ: 30. Վարդածաղկավորների ընտանիքի բույս: 31. «Վարժապետին աղջիկը» վեպի հեղինակը: 32. Փիլիսոփայական կատեգորիա, կամ այն, ինչով առարկաները միմյանցից տարբերվում են: 34. Գյուղ Հայաստանում, Կապան քաղաքի մոտ, որը հետո միավորվեց Գեղիի հետ: 35. Բանջարեղեն: 36. Դիոնիսոս աստծո անունից առաջացած տղամարդու անուն: 37. Կտորի տեսակ: 38. Երաժշտական տերմին:

Կազմեց Մ. ՀԱԿՈԲՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Օրվա հետքերով

Ավարտվեց «Էլիս» շամպունի ֆոտոմոդելների մրցույթի եզրափակիչ փուլը

«Բուլվինոս Ֆեմիլզ» անգլիական ընկերությունը Լոնդոնում հիմնադրվել է 1972 թ.: Հայաստան է մուտք գործել այս տարի, զբաղվում է կենցաղային մաքրող նյութերի, հեղուկ օճառի եւ շամպունների արտադրությամբ: Ընկերության շուրջ երեք տասնյակի հասնող արտադրատեսակների մեջ կարեւոր տեղ է զբաղեցնում «Էլիս» շամպունների հավաքածուն: Կարճ ժամանակամիջոցում «Էլիս» հավաքածուի նմուշները հայաստանյան շուկայում գտել են իրենց սպառողին՝ առավել չափով երիտասարդության շրջանում: «Էլիսը» խորհրդանշում է կենսուրախ, առողջ եւ ազատ աղջկան, որն էլ կազմում է «Էլիս» շամպունի գովազդի հիմքը:

Գովազդի խնդիրները լուծելու նպատակով, այս տարի հոկտեմբերի 11-ից «Բուլվինոս Ֆեմիլզ» ընկերությունը հայտարարել էր «Էլիս» մոդելների մրցույթ, որին մասնակցելու հայտ էին ներկայացրել 146 աղջիկներ: Մրցույթի նախնական փուլում նրանց հետ անցկացվել են հանդիպումներ, զրույցներ: Մրցույթի եզրափակիչ փուլ են անցել նրանք, որոնք իրենց նկարագրով, մտավոր եւ արտաքին տվյալներով խորհրդանշում են «Էլիս» շամպունի իմիջը:

Ուրբաթ օրը Թեքեյան կենտրոնի շքեղ ձեւավորված դահլիճում կայացավ մրցույթի եզրափակիչ փուլը, որը բաղկացած էր երեք ենթափուլերից՝ լողազգեստ, ազատ ոճ, երեկոյան զգեստ: Այս ամենը ներկայացնելու համար մասնակից 20 սիրունատես աղջիկներն առանց կաշկանդվելու, ազատվել էին «կաղապարներից» եւ հաղթահարել էին որոշ արգելքներ: Իսկ խստապահանջ ժյուրին (նախագահ՝ «Բուլվինոս Ֆեմիլզ» ընկերության նախագահ Վարդան Ուզունյան, «Բուլվինոս Ֆեմիլզի» գործադիր տնօրեն Ստեփան Գրիգորյան, Խ. Աբովյանի անվան մանկավարժական ինստիտուտի դասախոս Անի Միրզախանյան, «ԱՌԿ» գովազդային գործակալության տնօրեն Գոռ Մարտիրոսյան, «Պարադիզ» գովազդային գործակալության տնօրեն Սամվել Մանասարյան, «Ար» հեռուստաընկերության նախագահ Մերուժան Տեր-Գուլանյան, «Շարկ» գովազդային գործակալության տնօրեն Գագիկ Բունիաթյան, «Վան FM-103» ռադիոկայանի տնօրեն Շուշանիկ Արեւշատյան), իր առաջ դժվարին ու լուրջ խնդիր էր դրել՝ թեկնածուներից ընտրել «Էլիսի» ոճին առավել համապատասխանող 3-5 մոդելներ՝ հետագա գովազդային աշխատանքներին մասնակից դարձնելու համար: Մրցույթի մասնակիցները ոչ միայն ներկայացան լողազգեստներով ու գեղեցիկ քայլվածքով, այլեւ ցուցադրեցին իրենց պարային ունակությունները՝ համեմելով հումորով ու նախասիրած երաժշտությամբ, որն էլ ավելի դժվարին կացության առաջ դրեց ժյուրիին: Մինչ վերջինս վերջնական որոշում կկայացներ, ցուցադրվում էր մասնակիցների հետ տարվող աշխատանքների մասին նկարահանված տեսաժապավենը, որը հնարավորություն էր տալիս ավելի մանրակրկիտ ծանոթանալ յուրաքանչյուր մասնակցի հետ:

«Միսս Էլիս» կոչմանն արժանացան Քրիստինե Ռուստամյանը, Աննա Թումանյանը, Գոհար Գրիգորյանը եւ Աննա Մկրտչյանը: Նրանց շնորհավորեց ժյուրիի նախագահ Վ. Ուզունյանը, նշելով. «Երբ մայիսին բացում էինք «Բուլվինոս Ֆեմիլզը» Երեւանում, որին ներկա էր նաեւ ՀՀ նախագահ Ռ. Քոչարյանը, ես նշեցի, որ միայն կենցաղային մաքրող նյութեր, հեղուկ օճառ ու շամպուններ արտադրելով չենք սահմանափակվելու, ունենք լուրջ ծրագրեր, եւ ահա այս օրվա միջոցառումն այդ ծրագրերից միայն մեկն է, որն իր շարունակությունն է ունենալու, եւ ամեն տարի իրականացվելու են նոր մրցույթներ: Իսկ հաղթողներն առաջին անգամ իրենց պատկերները կտեսնեն մեր ընկերության արտադրանքի վրա»: Հաղթողներին շնորհավորեց նաեւ ժյուրիի անդամ Մ. Տեր-Գուլանյանը՝ չթաքցնելով իր հիացմունքը այդքան գեղեցիկ աղջիկներ տեսնելուց հետո եւ ավելացրեց. «Երբ Հայաստանում «Բուլվինոս Ֆեմիլզն» իր գործունեությունը զուգորդում է նաեւ նման գեղեցիկ ու բացառիկ միջոցառումով, ապա անպայման հաջողություն կունենա»: Մրցանակակիրները ստացան նվերներ, իսկ նրանց հետ աշխատանքները դեռեւս շարունակվելու են. տրվելու են գովազդային պաստառներ, նկարահանվելու են տեսահոլովակներ: Բոլոր նյութերը կուղարկվեն Լոնդոն, «Բուլվինոս Ֆեմիլզ» ընկերության գլխավոր գրասենյակ, որտեղ էլ կկայանա ընտրության վերջին փուլը: Հաղթողը կհրավիրվի Անգլիա՝ մեկ շաբաթյա շրջագայության, ինչպես նաեւ նրա հետ կկնքվի հետագա համագործակցության պայմանագիր: Իսկ ովքեր չհաղթեցին, կմասնակցեն հաջորդ տարվա մրցույթին: Միջոցառումը, որ հիանալի ժամեր պարգեւեց ներկաներին, կազմակերպել էին «Բուլվինոս Ֆեմիլզ» ընկերությունը, «ԱՌԿ» գովազդային գործակալությունը, նրանց աջակցել էին «Բրաքինո ֆլորա սերվիսը», «Զվերեւ» գեղեցկության սրահը, «Զիգզագ» ընկերությունը եւ, իհարկե, Թեքեյան կենտրոնը:

ՄԱՐԻԵՏԱ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

USAID

AED

Academy for Educational Development

ԱՄՆ միջազգային զարգացման գործակալությունը (USAID) եւ Կրթական զարգացման ակադեմիան (AED) տեղեկացնում են

տնտեսական թեմաներով գրող լրագրողներին, որ «Անցման շրջանի տնտեսությունների հիմնախնդիրները» դասախոսությունների շարքի հերթական հանդիպումը կկայանա դեկտեմբերի 3-ին, ժամը 11:30-ին, Թեքեյան մշակութային կենտրոնում (Խանջյան 50):

Հանդիպմանը կմասնակցեն ՀՀ արտաքին գործերի նախարարի տեղակալ

Արմեն Մարտիրոսյանը

եւ «Աղավնի» ՍՊԸ գլխավոր տնօրեն

Արսեն Ղազարյանը:

Թեման՝ «Տարածաշրջանային տնտեսական համագործակցության ներկա իրավիճակը եւ զարգացման միտումները»:

ՀԱՅՆԵՐԱՐՏԲԱՆԿԸ

առաջարկում է...

փոքր ֆինանսական ծրագրերի կարճաժամկետ վարկավորում

- Գործող բիզնեսի ցանկացած ոլորտ
- Անհատ ձեռներեցների եւ իրավաբանական անձանց
- Շարժական սեփականության գրավադրմամբ
- Ազգային արժույթով

Վարկի առավելագույն չափը ◆ 1.500.000 դրամ

Վարկի առավելագույն ժամկետը ◆ 6 ամիս

Ամսական տոկոսադրույքը ◆ 3-4%

☎ 564-073

«Աջափնյակի գործի» դատավարությունը հետաձգվեց 10 օրով

ԵՐԵՎԱՆ, 29 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Հրազդան» մարզադաշտի տնօրեն Աշոտ Աղաբաբյանի եւ մյուսների գործով դատավարությունը նոյեմբերի 29-ին սկսվեց եւ հետաձգվեց նախապատրաստական փուլում 10 օրով: Երեւանի Շենգավիթ համայնքի առաջին ատյանի դատարանը դատավոր Արթուր Օհանյանի նախագահությամբ բավարարեց գործերի նյութերին ծանոթանալու համար ժամանակ տրամադրելու պաշտպանական կողմի միջնորդությունը:

Մայրաքաղաքի Աջափնյակ համայնքի ղեկավարի արտահերթ ընտրության ժամանակ հուլիսի 11-ին տեղի ունեցած անկարգությունների կապակցությամբ հարուցված քրեական գործով մեղադրվում են 14 անձինք, որոնցից 4-ի՝ Աշոտ Աղաբաբյանի, Տիգրան Հովսեփյանի, Ռուբեն Բալաբանյանի, Մուշեղ Մանուկյանի նկատմամբ ընտրվել են «ստորագրություն չհեռանալու մասին» եւ «գրավ» խափանման միջոցները:

Աշոտ Աղաբաբյանը, որը տվյալ համայնքում գրանցված էր որպես թաղապետի թեկնածու, մեղադրվում է ՀՀ ՔՕ 182 (իշխանությունը կամ պաշտոնական դիրքն ի չարը գործադրել), 183 (իշխանազանցությունը կամ պաշտոնական լիազորությունների սահմանն անցնելը), 222 (խուլիգանություն), 133 (ընտրական իրավունքի իրականացմանը, ընտրական հանձնաժողովների եւ ընտրությունների անցկացմանը մասնակցող անձանց լիազորությունների իրականացմանն արգելք հանդիսանալը), 130 (առեւանգելը կամ ապօրինաբար ազատությունից զրկելը մասնավոր անձի կողմից), 232 (ապօրինի կերպով զենք, ռազմամթերք կամ պայթուցիկ նյութեր կրելը, պահելը, պատրաստելը, ձեռք բերելը կամ վաճառելը), 207 մասի (միլիցիայի աշխատողին կամ զինվորական ոստիկանին դիմադրություն ցույց տալը) հոդվածներով: Վերջինիս նկատմամբ ընտրվել է կալանքի հետ չկապված խափանման միջոցը, հաշվի առնելով նրա առողջական վիճակը եւ նախաքննությանը չխոչընդոտելը:

Մեղադրյալներից եւս 10-ի՝ Արսեն Հովսեփյանի, Գեւորգ Թորանյանի, Սամվել Բարսումյանի, Արմեն Քոչարյանի, Արման Բաղդասարյանի, Արամ Մուրոյանի, Արայիկ Գասպարյանի, Արսեն Գրոսյանի, Աշոտ Սարգսյանի, Արթուր Դավթյանի նկատմամբ խափանման միջոց ընտրվել է կալանքը:

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

30 Նոյեմբեր

17.00 Հայլուր
17.20 Հեքիաթների դաշտ
17.45 Մուլտֆիլմ «Աշխարհում բոլորի մասին»
18.00 Հեռուստասերիալ «Մուրճ կնոջ բռունցքով»
18.55 Երեք երգ
19.10 Հեռուստալոտո
19.55 Ձեր գույքային իրավունքները
20.05 Գործարար մարդիկ
20.25 Արտակարգ ալիք
20.35 Տունտունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 Պրեմիերա
21.55 Գ/Ֆ «Սահացող խաղ»
23.40 Հենց այնպես
00.00 Հայլուր
00.20 Կեսգիշերային ճեպընթաց
01.20 Ռուբիկոն+

Պրոմեթեւս
9.05 Վաղ առավոտյան
10.00 Մուլտֆիլմ
10.15 «Անուշ լինի»
10.35 Սերիալ «Կանանց աշխարհը» (13-րդ մաս)
11.25 Շոու-զրույց «Մենյակ»
12.00, 18.00, 20.30, 1.00 Լուրեր
18.20 Մուլտֆիլմ
18.30 Վ/Ս «Բնության պահապան» (18-րդ մաս)
19.05 Մարզաշխարհն անցած շաբաթ
19.40 Տեսաֆիլմ «Գեորգի Յակուլով»
20.00 Երաժշտական ծրագիր «Սոլի բանալի»
21.00 Սերիալ «Կանանց աշխարհը» (14-րդ մաս)
21.50 «Այսօր»
22.15 Ծանոթ-անծանոթը
22.35 Ուշ երեկոյան
23.20 Գ/Ֆ «Կամուրջ»

9.00 Տոմար
19.00 Հաղորդակ
19.10 «Չոչիկը» ներկայացնում է. բնաշխարհ
19.30, 21.30, 23.30, 2.30 Սուրհանդակ
19.50 Մամուլի խոսնակ
20.05 Ձայնիկ
20.30 Աստղերգ
21.10 Չոչիկ
21.50 Ներդրումներ ընդդեմ արտագաղթի. Վ. Մարտիրոսյանի հարցազրույցը «Գրանդ տոբակո» ՀՁ տնօրեն Հ. Վարդանյանի հետ
22.45 Տ/Ֆ «Արխայի մահը»
24.00 Անդորր
0.05 Ալեքսա
0.30 Խուժան ալիք
0.45 «Ընդունակ աշակերտ»

7.00, 9.00 Բարի առավոտ
8.40, 9.45 Ընտրություններ-99
10.00 Նորություններ
10.15 Սերիալ «Քնքուշ բույն»
16.00 Նորություններ
16.20 Մուլտսերիալ «Գազանների ճակատամարտերը»
16.45 Ամեն ինչ հնարավոր է
17.00 Լեռան արձան
17.25 Մինչեւ 16 եւ բարձր
18.00 Սերիալ «Քնքուշ բույն»
19.00 Նորություններ
19.25 ՌՀԱՄ-ի մոլորակը
20.00 Փնտրում եմ քեզ
20.50 Է. Ռամինյանի հեղինակային ծրագիրը «Ռաստոմսինի հայտնությունը» (2-րդ մաս)
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ

ՕՌՏ
23.00 Ընտրություններ-99
23.10 Գ/Ֆ «Իմ սիրելի քնքուշ գազան» (դերերում Օ. Յանկովսկի, Գ. Բելյաեւա, 1978 թ.)
01.20 Հիշում եմ... Սիրում եմ...
01.50 Նորություններ
02.15 Գ/Ֆ «Լոխս»

ՌՏՌ
7.30-10.20 Բարի լույս, Ռուսաստան
8.00, 9.00, 10.00 Լուրեր
9.20 Հերթապահ բաժանմունք
10.20 Հոմեոպաթիա եւ առողջություն
10.30 Հեռուստախաղ «Արենա սպորտ»
11.00 Հոմեոպաթիա եւ առողջություն
11.10 Սերիալ «Գնչուհին»
12.00 Սերիալ «Մեր գաղտնիքի ամառը»
13.00 Երկխոսություններ կենդանիների մասին
13.50 Հոմեոպաթիա եւ առողջություն
14.00, 18.00, 20.00, 22.00, 02.00 Լուրեր
14.25 Հեռուստախաղ «Կանանց խաղ»
15.10 Սերիալ «Անտոնելա»
16.10 Սերիալ «Վայրի հրեշտակը»
17.00 Խանութ բազմոցի վրա
17.30 Մուլտֆիլմեր
18.25 Աշտարակ
18.55 Սերիալ «Կոմիսար Ռեքսը»
20.35 «Կլոր սեղան»
21.00 Հումորային-երգիծական թողարկում «Ժողովուրդն ուզում է իմանալ»
21.20 Լիակատար մոդեն
22.45 Կինոյի ժամ. պրեմիերա. Ջեյմս Բելուշին «Հանցավոր կապեր» ֆիլմում
00.55 Հերթապահ բաժանմունք
01.15 «Ա» ծրագիր
02.20 Խանութ բազմոցի վրա

ՍՓՅՈՒՌ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՎ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (590000), տեղեկագրով (1800 դրամ), սկավառակով (3600 դրամ), INTERNET ցանցով (www.arminco.com/spyur; spyur.acc.am; armscape.com/spyur)

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Պատվեր 1161. Տպաքանակը 4000. Ստորագրված է տպագրության 29. 11. 1999. Գինը 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@